

Du är vad du heter

– En studie om hur programledare reflekterar och resonerar kring påverkan från registrering av dömda sexualförbrytare på Internet, på dömda sexualförbrytare som genomgår Relation- och Samlevnadsprogrammet.

Författare: Jonas Nygren

Socialhögskolan vid Lunds universitet
SOPA 63
VT-10

Handledare: Alexandru Panican

Abstract

Author: Jonas Nygren

Title: You are what you're called – Program leaders reflections and reasoning about the effect from Internet sex offender registration on sexual offenders who attend treatment program within the Swedish correctional service.

Supervisor: Alexandru Panican

Recently the first sex offender registration has been implemented in Sweden mainly through Internet websites. In response to the exceeded Internet sex offender registration, representatives of the Swedish Correctional Services gave through media the impression that the registration was counterproductive in relation to the implemented treatment program that is offered to sex offenders. In view of this, the aim of this study was to empirically examine the impact that the Internet sex offender registration might have on the implementation of the sex offender treatment program within the Swedish Correctional Services. The study was limited to an empirical study on how program leaders of the sex offender treatment program reflected and reasoned about the impact from registration on sex offenders during the implementation of the treatment program. The empirical study was based upon eight semi-structured interviews with program leaders from the sex offender treatment program within the Swedish Correctional Services. The interviews were based on the content and theoretical key concepts of the treatment program which mainly included individual risk factors, treatment progress factors and social factors associated with the reentering process into the society. In analyzing these factors Bronfenbrenner's ecological systems theory was used in which Goffman's stigma was included in each system level. A division between dynamic and static risk factors within the individual system level was also included. The study showed that program leaders reflected that sex offender registration on the Internet had a thorough impact on sex offenders during the implementation of treatment. A majority of the respondents stated that sex offender registration on the Internet had a negative impact on most of the theoretical key concepts of the treatment program. Nevertheless a few of these respondents also stated that some specific treatment progress factors could be positively affected and mainly referred to group dynamic factors and that the alliance between the program leader and the sex offender might be improved. Results showed that Internet sex offender registration had a larger impact on the dynamic risk factors than the static risk factors and that it increased the sex offender stigma on all levels within the Bronfenbrenner ecological systems.

Key words: Sex Offender, Registration, Treatment, Stigma, Bronfenbrenner Ecological Systems Theory, Swedish Correctional Services.

Innehåll

Förord.....	5
1. Inledning.....	6
1.1 Problemformulering.....	6
1.2 Syfte.....	7
Frågeställning.....	7
1.3 Begreppsdefinitioner.....	8
<i>Registrering på Internet</i>	8
<i>Dömda sexualförbrytare</i>	8
<i>ROS-programmet</i>	8
<i>Frivård och Anstalt</i>	10
<i>Programledarnas reflektioner och resonemang</i>	10
<i>Genomförandet av ROS-programmet</i>	10
2. Bakgrund.....	11
2.1 Programverksamhet för sexualförbrytare inom kriminalvården.....	11
2.2 Registrering av dömda sexualförbrytare i Sverige och USA.....	11
<i>Registrering av dömda sexualförbrytare i Sverige</i>	12
<i>Registrering av dömda sexualförbrytare i USA</i>	12
3. Tidigare forskning.....	14
3.1 Forskning på behandling av dömda sexualförbrytare.....	14
3.2 Forskning på registrering av dömda sexualförbrytare.....	15
<i>Samhällets och dömda sexualförbrytares syn på registrering</i>	15
<i>Konsekvenser av registrering av dömda sexualförbrytare</i>	15
<i>Påverkan från registrering på dömda sexualförbrytare i behandling</i>	17
4. Metod.....	18
4.1 Metodval.....	18
4.2 Urval.....	19
4.3 Tillvägagångssätt.....	19
4.4 Metodens förtjänster och begränsningar.....	21
4.5 Metodens validitet och reliabilitet.....	22
4.6 Etiska övervägande.....	23

5. Teori, Empiri och Analys.....	23
5.1 Bronfenbrenners utvecklingsekologiska systemteori.....	24
<i>Indviden</i>	24
<i>Mikro- och mesonivån</i>	25
<i>Exonivån</i>	25
<i>Makronivån</i>	25
5.2 Stigma.....	26
5.3 Empiri på Individnivå.....	26
<i>Skam- och skuld känslor</i>	26
<i>Motivation</i>	27
<i>Kognitiva förvrängningar</i>	27
<i>Relationsförmåga, synen på intimitet och social förmåga</i>	28
<i>Empati- och offermedvetenhet</i>	28
<i>Hantera och uttrycka känslor</i>	29
<i>Avvikande sexuella fantasier</i>	30
<i>Analys av individnivån</i>	30
5.4 Empiri på Mikro- och Mesonivå.....	33
<i>Sexualförbrytarens mikrosystem</i>	33
<i>ROS-gruppen som mikrosystem</i>	33
<i>Anstaltens mikrosystem</i>	34
<i>Analys av mikro- och mesonivån</i>	35
5.5 Empiri på Exonivå.....	37
<i>Sexualförbrytarens exosystem</i>	37
<i>Anstalten som exosystem</i>	38
<i>Analys av exonivån</i>	39
5.6 Empiri på Makronivå.....	40
<i>Analys av makronivån</i>	41
6. Avslutande diskussion.....	41
7. Referenslista.....	43
Bilaga 1.....	49
Bilaga 2.....	51
Bilaga 3.....	54

Förord

Jag vill börja med att rikta ett stort tack till alla de respondenter som tog sin arbetstid till att medverka i denna studie. Utan er hade jag inte kunnat genomföra denna uppsats.

Jag vill även tacka min handledare Alexandru Panican som vid varje handledningstillfälle bidragit med vishet och inspiration till det fortsatta arbetet med uppsatsen.

Sist men inte minst vill jag tacka min gode far Mats Nygren som bidragit med korrekturläsning.

Lund, maj 2010

Jonas Nygren

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Uppmärksamheten beträffande sexualbrott har under de senaste decennierna ökat kraftigt och anmälningarna angående sexualbrott har, från år 1975 fram till år 2007, femdubblats (Brå 2007). Den allmänna debatten om lagstiftning angående sexualbrott har med avspeglning av detta varit stor och den var även bidragande till att riksdagen 2005 valde att förändra sexualbrottslagstiftningen med ett utvidgande av betydelsen utav våldtäkt och en hårdare bedömning av sexualbrott som resultat (Brå 2007). Den ökade uppmärksamheten av sexualbrott har även varit bidragande till att kriminalvården genomfört en omfattande satsning på psykoterapeutiskt behandlingsarbete av dömda sexualförbrytare. Sedan 2002 består det psykoterapeutiska behandlingsarbetet som riktas mot dömda sexualförbrytare av en evidensbaserad programverksamhet vid namn Relation och Samlevnadsprogrammet (i fortsättningen ROS-programmet). ROS-programmet, som redogörs för närmare under begreppsdefinitioner, är baserat på att den dömda sexualförbrytaren deltar frivilligt och syftet med programmet är att minska risken för att deltagarna skall återfalla i brott av liknande karaktär. ROS-programmet är endast riktat till män som begått sexualbrott och genomförs på anstalt och inom frivård. För att kvalificeras som programledare i ROS-programmet förordas det på anstalt att vederbörande innehar en psykolog- eller psykoterapeutlegitimation medan det inom vissa frivårdsenheter förordas socionomexamen (Kriminalvården 2010a).

För somliga medborgare var dock varken den nya lagstiftningen eller den ökade satsningen på behandlingsprogram för dömda sexualförbrytare god nog och i slutet på 2000-talet dök ett för Sverige nytt fenomen upp. En grupp engagerade och oroliga medborgare, som de själva beskrev sig, startade Sveriges första Internetsida som registrerade dömda sexualförbrytare (Svenska Dagbladet 2008a). Media var inte sena att uppmärksamma detta och sidans besöksfrekvens ökade drastiskt. Fler medborgare med samhällets ”bästa” i åtanke startade nya Internetsidor som offentligt publicerade information om dömda sexualförbrytare.

I media förklarade Elisabeth Kwarnmark, psykolog och tillika nationellt ansvarig för kriminalvårdens ROS-program, att det fanns anledning att tro att registrering av

dömda sexualförbrytare på Internet kunde vara negativ i förhållande till ROS-programmet (Göteborgs Posten 2009). Även sexualbrottsforskaren Niklas Långström, ansvarig på Centrum för våldsprevention vid Karolinska sjukhuset, uppgav att registreringen av dömda sexualförbrytare på Internet eventuellt kunde vara kontraproduktivt utifrån ROS-programmet och att registreringen på Internet riskerade att försvåra återanpassningen i samhället samt eventuellt öka risken för återfall i brott (Svenska Dagbladet 2008b).

Dock verkade det utifrån dessa inlägg i debatten att det inte var grundligt utrett huruvida registrering av dömda sexualförbrytare på Internet påverkade genomförandet av ROS-programmet eller ej, utan dessa uttalande baserades snarare på hypoteser och antaganden om att det fanns anledning att tro att det gjorde så. Det förefaller som om det ej är studerat huruvida registrering av dömda sexualförbrytare på Internet medför någon påverkan på dömda sexualförbrytare under genomförandet av ROS-programmet. Det ter sig heller inte grundligt studerat hur de socionomer, psykologer, och psykoterapeuter som i egenskap av programledare för ROS-programmet reflekterar och resonerar kring detta. Trots forskning angående påverkan från registrering på Internet på dömda sexualförbrytare från främst USA, finns det inga studier genomförda berörande ämnet i Sverige. Utifrån dessa omständigheter är det av intresse att undersöka huruvida registrering av dömda sexualförbrytare på Internet kan påverka genomförandet av ROS-programmet på anstalter och inom frivård.

1.2 Syfte

Syftet är att undersöka hur programledare för ROS-programmet, inom anstalt och frivård, reflekterar och resonerar kring hur eventuellt dömda sexualförbrytare kan påverkas av registrering på Internet under genomförandet av ROS-programmet.

Frågeställning

- Hur reflekterar och resonerar programledare för ROS-programmet, inom anstalt och frivård, kring en eventuell påverkan från registrering på Internet på den dömda sexualförbrytaren under genomförandet av ROS-programmet?

1.3 Begreppsdefinitioner

Registrering på Internet

Registrering är ett substantiv som kommer från ordet register. Register betyder enligt Svenska akademiens ordbok förteckning, att lista eller en systematisk samling av uppgifter (Svenska akademiens ordbok 2008). Översättningen av ordet registrering till engelska är ”registration” vilket är det ordet som används i USA, både i samhället och inom forskning. Enligt The Cambridge Dictionary har ordet “registration” följande innebörd: “When a name or information is recorded on an official list” (Cambridge Dictionary 2010). Detta beskriver på ett adekvat sätt vad registrering av dömda sexualförbrytare på Internet innebär, det vill säga att information om och namn på dömda sexualförbrytare som publiceras offentligt. Valet av ordet registrering har även gjorts utifrån att det inte är värderande. I diskussioner om dömda sexualförbrytare, vars personuppgifter görs offentliga på Internet, brukar dock begreppet uthängning användas mer frekvent. Ordet registrering, med sin mer icke värderande denotation, är därmed mer lämpligt då begreppet uthängning symboliserar något som är negativt.

Dömda sexualförbrytare

I begreppet dömda sexualförbrytare kan flera olika brott inkluderas. I denna uppsats utgår definitionen från vilka brott som inbegrips i svensk lagstiftning enligt brottsbalk 6 kap. § 15 vilket är följande: Våldtäkt, grov våldtäkt, sexuellt tvång, grovt sexuellt tvång, sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, grovt sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp mot barn, grovt sexuellt övergrepp mot barn, utnyttjande av barn för sexuell posering, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, köp av sexuell handling av barn, köp av sexuell tjänst, koppleri och grovt koppleri (Notisum 2010).

ROS-Programmet

ROS-programmet är ett av flera program som kriminalvården bedriver. Kriminalvårdens programverksamheter skall vara kontrollerade och evidensbaserade genom dels testning och verifiering i mindre verksamhet samt genom att en vetenskaplig panel utvärderar den

forskning som genomförts inom området som programmet berör. I verifieringen ingår även att personal utbildas i att genomföra programmet (Kriminalvården 2010a).

ROS-programmet omfattar en rad olika beståndsdelar i vilken behandlingsarbetet, med syftet att förändra de riskfaktorer som den dömda sexualförbrytaren besitter, är en av de största delarna. Behandlingsverksamheten är främst uppdelad i fem riskkomponenter som enligt forskning anses vara tongivande riskfaktorer hos de som begått sexualbrott. Dessa komponenter är följande: 1, Förändra de kognitiva förvrängningar som möjliggör för den dömda sexualförbrytaren att lättare lura sig själv att begå nya sexualbrott. 2, Träna förmågan att ingå i en relation som är jämlik utan övergrepp, uppnå förståelse för vad godtagen intimitet innebär och öva deltagarens sociala förmåga. 3, Diskutera och utveckla den dömdes empati och offermedvetenhet med syfte att förstå brottsoffret och dennes upplevelse av övergreppet. 4, Utveckla den dömdes möjlighet att manövrera de känslor som låg till grund för att övergreppet skedde och ge uttryck åt dessa på ett sätt som motverkar nya återfall i likartat brott. 5, Uppmärksamma vilka avvikande sexuella fantasier som renderade i upphetsning i samband med övergreppet som den dömda genomförde och nå förståelse i vad som gör dem avvikande. Under ROS-programmets gång kompletteras behandlingsverksamhet med större uppgifter som fokuserar på risker, analyser och strategier som utgår ifrån den enskilde dömda sexualförbrytaren. Den dömda sexualförbrytaren får i samband med denna fas göra sin egen riskanalys av sannolikheten för att återfalla i brott. Den dömda får även skriva en självbiografi, genomföra en övergreppsanalys samt sammanställa en personlig frigivningsplan innehållandes strategier för att undvika återfall i brott samt underlätta återintegrering i samhället. Motivationen till förändring genomsyrar hela ROS-programmet och även faktorer som skuld- och skamkänslor är frekvent återkommande (Ibid.).

Behandlingsverksamheten är kognitivt baserad och innehåller psykodynamisk- och kognitiva beteendeterapeutiska element. Programmet genomförs vanligtvis i grupp både inom frivården och på anstalt men kan även bedrivas individuellt. Det förordas dock att det bedrivs i grupp då det kan bildas en positiv gruppdynamik som kan ha god effekt på behandlingsverksamheten. I gruppsessionerna är även målet att skapa en tillit och allians mellan gruppdeltagarna och programledarna. Vid gruppsessioner, som i allmänhet består av 6-8 deltagare, skall det alltid vara två programledare närvarande och dessa skall

ha gått en tio dagar lång utbildning i ROS-programmet. Behandlingsarbetet utgörs av rollspel och uppgifter som skall lösas antingen i grupp eller individuellt. ROS-programmet pågår i sammanlagt 18-28 veckor och innefattar 36-56 mötestillfällen som totalt inrymmer 153-168 timmar (Ibid.).

Frivård och Anstalt

Frivården ansvarar för påföljder som sker i frihet. De ansvarar även för utförandet av programverksamhet riktad mot dömda vars brott inte renderat i anstaltsvistelse samt uppföljning av programverksamhet som startats på anstalt (Kriminalvården 2010b).

Anstalter ansvarar för de påföljder som renderar i frihetsberövning. Det finns öppna och slutna anstalter med olika säkerhetsklasser vars klientel beror på vilket kön de tillhör samt vilken riskgrupp dessa ingår i. På anstalter erbjuds interner möjlighet till arbete, studier, träning, fritid och programverksamhet (Kriminalvården 2010c).

Programledarnas reflektioner och resonemang

Programledarnas reflektioner och resonemang syftar till hur programledarna återspeglar hur de dömda sexualförbrytarna eventuellt påverkas av registreringen på Internet under genomförandet av ROS-programmet och hur de resonerar kring en sådan påverkan. Det kan bestå av konkreta exempel eller hypoteser som baseras på antaganden eller förmodan om en eventuell påverkan från registrering på Internet på den dömde.

Genomförandet av ROS-programmet

Med genomförandet av ROS-programmet åsyftas dels dem komponenter i behandlingsverksamheten som redogjorts för ovan men även ambitioner med ROS-programmet som återintegrering i samhället av de dömda sexualförbrytarna. I genomförandet är även den tillit och allians som kan skapas mellan den dömde sexualförbrytaren och programledaren av intresse samt den gruppdynamik som eftersträvas i dem gruppssessioner som genomförs i samband med ROS-programmet.

2 Bakgrund

2.1 Programverksamhet för sexualförbrytare inom kriminalvården

Sedan 1978 har det bedrivits psykoterapeutisk behandling på dömda sexualförbrytare inom kriminalvården. De första formerna var relativt outvecklade och genomfördes endast på Skogomeanstalten utanför Göteborg. I mitten på 1980-talet vidareutvecklades denna verksamhet, utifrån centralt bestämda direktiv, till att innehålla ett förbättrat psykoterapeutiskt arbete med avsikt att minska och mäta återfallsfrekvensen hos deltagarna. I samband med en ändring av sexualbrottslagen 1991, antogs 1995 en nationell satsning på psykoterapeutisk behandling för dömda sexualförbrytare. Psykoterapiens utveckling medförde att programverksamheter började anordnas mellan åren 1995 och 2000 i form av individual- och gruppterapi. År 2001 genomfördes en granskning av kriminalvårdens behandlingsverksamhet vilket renderade i en omstrukturering där vissa anstalter anpassades till att enbart rikta sig till dömda sexualförbrytare (Månsson et al. 2002). I samband med detta införskaffade även kriminalvården år 2002 ackreditering till ett psykoterapeutiskt program vid namn NaSOTP- moderate intensity, vars huvudförfattare Pamela M. Yates är en kanadensisk forskare inom området. Den svenska versionen döptes till tidigare nämnda ROS-programmet, anpassades efter svenska förhållanden och kom att genomföras på de anstalter som sedan tidigare hade specialanpassats för dömda sexualförbrytare.

2.2 Registrering av dömda sexualförbrytare i Sverige och USA

Då avsnittet tidigare forskning angående registrering av dömda sexualförbrytare enbart utgår från Amerikansk forskning så kommer det även här att redogöras för utvecklingen av registrering av dömda sexualförbrytare i såväl Sverige som USA. I redogörelsen dels i detta avsnitt men även i avsnittet tidigare forskning så frångås begreppet registrering på Internet tillfälligt då registreringen av dömda sexualförbrytare i främst USA men även i Sverige inkluderar en rad olika åtgärder och inte enbart registrering på Internet.

Registrering av dömda sexualförbrytare i Sverige

I Sverige startades 2008 de första Internetsidorna som på ett organiserat och systematiskt sätt registrerade dömda sexualförbrytare. Innan dess hade registrering av dömda sexualförbrytare skett på vissa forum på Internet, dock i relativt ostrukturerade former. De hemsidor som initierade den systematiska registreringen av dömda sexualförbrytare på Internet inkluderade bland annat bilder, adresser, personlig information, levnadsvanor och kartor över dömda sexualförbrytares hemorter. De dömda sexualförbrytarna var även ofta kategoriskt uppdelade efter alfabetisk ordning eller var i Sverige de bodde samt att det var lätt att navigera sig till kunskap på Internetsidorna. Informationen kom mestadels från domar men tillhandahölls även av engagerade läsare. Registrering av dömda sexualförbrytare på Internet har hittills varit den dominerande formen som dock får ses som ett passivt inslag då det är upp till den nyfikne medborgaren att ta del av detta material. Det har dock förekommit ett antal fall där det skett mer aktiva åtgärder i Sverige där bland annat informationsblad delats ut i vissa områden med syfte att informera om dömda sexualförbrytare som är bosatta i närheten. Ett antal hemsidor har anmälts till datainspektionen då uppgifterna på dessa hemsidor brutit mot personuppgiftslagen. Datainspektionen har dock ringa förhoppning att strafflägga ansvariga då hemsidornas servrar är baserade utomlands. Enligt datainspektionen är det mer eller mindre orealiserbart att fastställa vilka som ligger bakom hemsidorna som registrerar dömda sexualförbrytare på Internet i Sverige (Datainspektionen 2009a, 2009b, 2010).

Registrering av dömda sexualförbrytare i USA

I USA har registrering av dömda sexualförbrytare länge varit en självklar företeelse. Diskussionen angående ett offentligt register startade dock på allvar i slutet på 1980-talet och i början av 1990-talet då det skedde ett antal uppmärksammade sexualbrott med kvinnor och barn som offer. Washington State lagförde 1990, som första instans i USA, bland annat att dömda sexualförbrytare skulle registreras och att det samhälle inom delstatens gränser som sexualförbrytaren flyttade till skulle ha möjlighet till att bli underrättad om detta (Nash 2006). Ytterligare fler uppmärksammade sexualbrott skedde i början på 1990-talet där framför allt ett fall angående en sjuårig flicka vid namn Megan Kanka kom att väcka debatten om registrering på nationell nivå i USA.

Uppmärksamheten kring detta fall ledde delvis till en lagreform 1994 vid namn The Jacob Wetterling Act, men främst till ännu en lagreform 1996 vid namn Megan's Law. I dessa ställdes det krav på de Amerikanska delstaterna att upprätthålla register på dömda sexualförbrytare för att inte förlora andra statliga stöd till deras delstatsbudget. I samband med ovan nämnda lagstiftningar kom även år 1996 en lagreform vid namn The Pam Lyncher Sexual Offender Tracking and Identification Act att träda i kraft, vilken möjliggjorde ett nationellt register som inte bara skulle gälla för delstaterna. Denna lag motiverades med att det fanns ett behov av att registrera de dömda sexualförbrytare som flyttade från en delstat till en annan (Logan 2003). År 2006 kom den senaste lagreformen angående registrering av dömda sexualförbrytare, The Adam Walsh Act, vilken utökade klassificeringen av dömda sexualförbrytare samt ställde ytterligare krav på hur länge de dömda sexualförbrytarna skall ingå i registret (Kernsmith, Craun & Foster 2009). Alla ovan nämnda lagar är nationellt gällande och fungerar som guidning för hur registreringen skall utformas i delstaterna. Det är dock mycket upp till delstaterna själva att utforma dessa och vad som skall ingå i registreringen (Levenson et al. 2007).

Åtgärder som dörrknackning, informationsbrev, notiser i lokal media och öppna informationsmöten för boende i samhällen är exempel på vad som kan ingå i registreringen. Mer passiva åtgärder som telefonnummer som medborgare kan ringa till för att få information samt registrering på Internet är även vanligt förekommande. Registreringen på Internet har av flertalet delstater utvecklats till att bli ett fördelaktigt och effektivt tillvägagångssätt att nå ut till allmänheten angående personlig och generell information om dömda sexualförbrytare. I drygt hälften av delstaterna baseras registreringen på vilken risknivå den dömda tillhör samt vilket brott denne begått medan resterande delstater baserar registreringen enbart utifrån vilket brott den dömda begått (Logan 2003). Det har även i åtminstone 30 delstater införts restriktioner på att dömda sexualförbrytare ej får bosätta sig inom ett visst avstånd till skolor, parker, busshållplatser samt förskolor (Meloy, Miller & Curtis 2008).

De lagar som genomförts i USA angående registrering av dömda sexualförbrytare har som syfte att samhället skall kunna känna sig tryggare med vetskapen om var dömda sexualförbrytare befinner sig i förhållande till de själva. Det finns även en förhoppning att polisen skall kunna förhindra att de dömda sexualförbrytarna återfaller i brott genom

registreringen. Även medborgarna skall genom registreringen kunna undgå att bli offer för eventuella återfall samt hjälpa polisen i att övervaka de dömda sexualförbrytarna. Förhoppningen är att registreringen skall bidra till att de tidigare dömda sexualförbrytarna inte återfaller i brott av liknande karaktär (Logan 2003).

3 Tidigare forskning

3.1 Forskning på behandling av dömda sexualförbrytare

Det finns ingen forskning genomförd på ROS-programmet, kriminalvården grundar dock ackrediteringen av ROS-programmet på internationella metastudier genomförda på behandling med liknande koncept. Främst hänvisar kriminalvården till en metastudie beträffande 69 undersökningar som totalt innehöll 80 stycken individuella studier. Alla studier baserades på huruvida återfallsfrekvensen var annorlunda mellan en testgrupp som genomfört behandling samt en kontrollgrupp som ej gjort det. Metastudien innefattar många olika varianter av behandlingar, dock redogörs här endast för vad kognitivt beteendeterapeutiska program gav för resultat då det är dessa som liknar ROS-programmet mest till sin utformning. Trots att det är svårt att dra generella slutsatser utifrån metastudien så visade den efter att ha granskat 35 stycken kognitivt beteendeterapeutiska program att dessa minskade återfallsfrekvensen med 26 % med en statistisk säkerhet på $p < 0,05$. Övriga psykoterapeutiska behandlingsprogram förutom klassisk orienterad beteendeterapi visade på låg påverkan på återfallsrisken. Generellt när det gällde all sorts behandling av dömda sexualförbrytare så visade det sig att om personen deltog frivilligt i behandlingen så blev det ett signifikant bättre resultat. Även de som genomförde hela behandlingen hade mindre risk för återfall än de som avbröt behandling (Lösel & Schmuckel 2005).

Även en metastudie som innehöll 38 studier som enbart var genomförda på olika psykoterapeutiskt baserade behandlingsprogram, visade en skillnad där testgrupperna som genomgått någon form av psykoterapeutisk behandling återföll i 12.3 % av fallen medan kontrollgruppen utan behandling återföll i 16.8 % av fallen i nya sexualbrott. Även i denna metastudie bekräftades det att de som hoppade av behandlingsprogram löpte större risk för återfall i sexualbrott (Hanson et al. 2002).

3.2 Forskning på registrering av dömda sexualförbrytare

Detta avsnitt behandlar endast forskning på registrering av dömda sexualförbrytare från USA. Att applicera resultat från Amerikansk forskning på Svenska förhållanden kan innebära en svårighet men det kan dock ge en fingervisning om hur registrering kan påverka den dömda sexualförbrytaren.

Samhällets och dömda sexualförbrytares syn på registrering

Angående detta ämne visade bland annat en studie med 193 tillfrågade i Florida att en majoritet av de tillfrågade medborgarna var positiva till registrering av dömda sexualförbrytare. Majoriteten av de tillfrågade indikerade även att de skulle vara fortsatt positiva till registrering oavsett om forskningsresultat visade på att registreringen inte begränsade återfallsrisken eller uppfyllde andra ändamål som var uppsatta (Levenson et al. 2007). En annan studie genomförd på 733 medborgare från delstaten Michigan visade att majoriteten av de tillfrågade var rädda för dömda sexualförbrytare och att rädslan var större för barnaförövare. En majoritet ansåg att dömda sexualförbrytare skulle registreras med viss variation beroende på vad för brott de begått (Kernsmith, Craun & Foster 2009). Även en jämförande studie mellan 125 dömda sexualförbrytare och 193 amerikanska medborgare visade det på att de dömda sexualförbrytarna i högre utsträckning tyckte att registreringen var orättvis, att den skulle enbart gälla för ett mindre antal mer riskbelagda sexualbrott och att registrering av dömda sexualförbrytare var verkningslös i att minska antalet återfall i sexualbrott (Brannon et al. 2007). Dessa resultat bekräftades av en annan studie som även redogjorde för att de dömda sexualförbrytarna ansåg att registreringen kunde vara ett effektivt redskap men att det användes fel samt att registreringen påverkade den dömdes vilja att ta kontakt med andra människor vilket även försvårade deras återintegrering i samhället (Tewksbury & Lees 2007).

Konsekvenser av registrering av dömda sexualförbrytare

En enkätstudie som genomförts på 239 dömda sexualförbrytare i Indiana och Connecticut visade bland annat på att 21 % av de tillfrågade rapporterade om att de förlorat ett jobb på grund av registrering. Cirka 21 % rapporterade att de varit tvungna att flytta från sin bostad till följd av registrering. Även 21 % ansåg sig ha blivit trakasserade och hotade

som resultat av registrering medan 10 % rapporterade att de hade blivit fysiskt skadade eller misshandlade till följd av registrering. Cirka 18 % av de tillfrågade hade fått tillhörigheter förstörda och 16 % rapporterade att deras närstående hade utsatts för misshandel, trakassering, hot, blivit skadade eller blivit lidande på något sätt på grund av registrering. En majoritet, 62 %, ansåg att deras rehabilitering försämrades av den stress som registrering resulterade i. 54 % av de tillfrågade ansåg sig bli mer isolerade av registreringen och 50 % rapporterade om att de förlorat vänner och att nära relationer blivit lidande på grund av registrering. 58 % ansåg att de kände ökad skam och förnedring med anledning av registreringen. 46 % ansåg att de var rädda för deras egen säkerhet på grund av registrering och 55 % upplevde sämre framtidstro på grund av registrering (Levenson, D'Amora & Hern 2007).

Det har gjorts ytterliggare studier angående registreringen påverkan på dömda sexualförbrytare i Illinois (Burchfield & Mingus 2008), New Jersey (Mercado, Alvarez & Levenson 2008), Wisconsin (Zevits & Farkas 2000), Oklahoma och Kansas (Tewksbury & Mustaine 2009), Florida (Brannon et al. 2007, Mustaine, Tewksbury & Stengel 2006, Tewksbury & Mustaine 2006, Levenson & Cotter 2005) samt i Kentucky (Mustaine et al. 2006, Tewksbury & Lees 2007, Tewksbury 2004; 2005). Alla dessa studier, samt den som nämnts ovan i mer utförlig form, redogör för att upp till 50 % av de tillfrågade uppgav att de begränsats i möjligheterna att söka jobb till följd av registrering. 20-40 % av de hade svårare att få tillgång till eller behålla bostad på grund av att hyresvärd eller grannar fick veta att de var dömda sexualförbrytare. En majoritet rapporterade att de, till följd av den psykosociala press som registrering innebar, upplevde sig deprimerade, förtvivlade och rädda. Vissa hade upplevt trakassering, skadegörelse av tillhörigheter samt fysisk misshandel som följd av registrering (Levenson & Tewksbury 2009). En av studierna som redogjorts kort för ovan, visade även på att de 209 registrerade sexualförbrytarna som ingick i studien uppvisade medium till höga nivåer av stress på grund av registrering (Tewksbury & Mustaine 2009).

En annan studie som riktade sig till dömda sexualförbrytares nära anhöriga inkluderade en onlineenkät med totalt 584 respondenter som var spridda över alla USA:s 50 delstater. 80 % var kvinnor och de flesta var eller hade varit i ett förhållande med den dömda sexualförbrytaren som var registrerad. En majoritet på 82 % rapporterade att den

dömde sexualförbrytaren som ingick i registret fick det svårare att skaffa jobb vilket även indirekt påverkade deras ekonomiska situation negativt. 25 % rapporterade att de var tvungna att flytta på grund av att deras nära anhörig hade blivit registrerad och 50 % hade upplevt sig hotade och trakasserade som resultat av registrering. 27 % hade fått tillhörigheter förstörda och 7 % rapporterade att de hade blivit fysiskt misshandlade till följd av registrering av deras nära anhörig. 28 % rapporterade att de inte fick hyra bostad på grund av att de var nära anhörig till en registrerad sexualförbrytare och 18 % fick ej förnyat kontrakt på befintlig bostad på grund av registrering. Totalt 29 % av de tillfrågade, det vill säga 134 stycken, hade ett gemensamt barn med en person som var dömd sexualförbrytare och registrerad. 58 % av dessa redogjorde för att deras barn blev behandlat annorlunda i skolan på grund av registrering av den andre föräldern samt att 78 % indikerade på att barnets möjligheter att skaffa nya vänner eller behålla befintliga vänner hade påverkats negativt. De tillfrågade redogjorde för att den psykosociala påverkan från omgivningen som registreringen resulterade i även gav effekt på barnens beteende och dessa upplevdes bli mer ilska (80 %), deprimerade (77 %), oroliga (73 %), utstötta (65 %) och rädda (63 %) (Levenson & Tewksbury 2009).

Påverkan från registrering på dömda sexualförbrytare i behandling

Inom detta område finns det knappt någon forskning genomförd. En studie angående registreringens påverkan på dömda sexualförbrytares attityd till behandling visade att de 40 dömda sexualförbrytare som var tillfrågade visade på dålig kunskap i vad registreringen innebar för de som person. Efter att fått möjlighet att förvärva kunskap i ämnet konfronterades de på nytt med ett antal olika frågor angående deras syn på registrering. 60 % av de tillfrågade ansåg att de var rädda för att de skulle uppleva skam efter avslutad behandling och 60 % ansåg att de förmodligen behövde flytta efter behandlingen till följd av registrering. 72 % ansåg att registreringen innebar ett starkt redskap i att inte återfalla i brott och 54 % rapporterade att registreringen verkade positivt på deras motivation att genomgå behandling (Elbogen, Patry & Scalora 2003).

En annan undersökning på 153 dömda sexualförbrytare visade på att 87 % ansåg sig vara sjuka eller vara i ett tillstånd som de ville tillfriskna från. Av dessa hade endast ett fåtal genomgått adekvata behandlingsprogram, dock hade 66 % varit delaktiga i en

form av gruppmöten med andra sexualförbrytare. Dessa var inte behandlingsinriktade utan sågs snarare som stödgrupper av de tillfrågade. Vissa ansåg att dessa gruppssessioner var bra medan andra ansåg att de vara mindre bra. En majoritet ansåg dock att det var ett bra tillfälle att lätta på trycket främst över frustrationen av att bli registrerad men också i att lyssna på andra och få råd från dessa (Robbers 2009).

4 Metod

4.1 Metodval

Jag har valt att arbeta utifrån en kvalitativ forskningsmetod i min uppsats. I valet av metod så spelar avsikten med uppsatsen in och hur jag som forskare på ett fördelaktigt sätt når det syfte jag satt upp för studien (Brinkmann & Kvale 2009). I valet av metod har jag utgått från den tematisering som gäller för studien. Valet av denna baserades på vad för ämne uppsatsen skall beröra, varför detta ämne bör undersökas och bringa klarhet i, samt hur jag skall bringa kunskap inom detta ämne på ett tillfredsställande sätt utifrån de villkor och förhållanden som på förhand gäller för uppsatsen (Kvale & Brinkmann 2009). För att bringa kunskap i detta ämne har jag valt att genomföra semistrukturerade intervjuer. Syftet med valet av semistrukturerade intervjuer är att fånga djupet i hur respondenterna reflekterar och resonerar kring hur de dömda sexualförbrytarna påverkas av registrering på Internet under genomförandet av ROS-programmet (May 2001). Med semistrukturerade intervjuer som tillvägagångssätt är jag närvarande i en interpersonell process vilket möjliggör att jag kan tyda och tolka i enlighet med kvalitativ forskning (Levin 2008). Mitt deltagande och den mellanmänniska relationen som uppstår mellan de som ingår i en intervju, kan i sig ses som en nödvändighet för att uppnå förståelse i en studie (Ibid.). Jag ämnar inte undersöka hur ofta dömda sexualförbrytare eventuellt påverkas av registrering på Internet utan snarare innebörden av en sådan påverkan. Jag anser att ett face-to-face möte och interaktion i form av semistrukturerade intervjuer kan ge en djupgående förståelse för hur respondenter reflekterar och resonerar kring en sådan frågeställning (Aspers 2007). Tematisering av studien jag åsyftar och valet av forskningsfråga har otvivelaktigt påverkat valet av frågor i intervjuguiden, dock har jag

formulerat dessa till att inte vara ledande eller värderande. Detta har skett genom att jag kritiskt granskat frågorna i samarbete med min handledare (Brinkmann & Kvale 2009).

4.2 Urval

Jag har valt att begränsa mitt urval av intervjurespondenter till åtta stycken programledare för ROS-programmet varav fyra är verksamma på en av landets anstalter samt fyra på en Svensk frivårdsavdelning. Jag har valt dessa två avdelningar inom kriminalvården då de tillsammans utgör de två enheter som erbjuder ROS-programmet till dömda sexualförbrytare. Dessa undersökningsrespondenter valdes då de med sin delaktighet i ROS-programmet och nära kontakt med dömda sexualförbrytare, kan på ett adekvat sätt reflektera och resonera över hur dömda sexualförbrytare eventuellt påverkas av registrering på Internet under genomförandet av ROS-programmet. Jag anser att programledarnas reflektioner och resonemang kan bringa kunskap om hur registrering på Internet eventuellt påverkar dömda sexualförbrytare, om än inte lika adekvat som de dömda själva skulle kunna göra. Jag har även valt att inte genomföra intervjuer med dömda sexualförbrytare av etiska skäl som redogörs för senare. Kriterium för intervjupersonerna består av att de är utbildade programledare för ROS-programmet och har erfarenhet av genomförandet av ROS-programmet.

4.3 Tillvägagångssätt

Efter att ha klargjort syfte och frågeställning för min uppsats tog jag kontakt med ansvariga för ROS-programmet på en anstalt samt en frivårdsavdelning som senare hänvisade mig till lämpliga respondenter. På detta sätt har urvalet skett delvis slumpvis utifrån att jag själv ej valt vilka som skall utgöra respondenterna utan endast var dessa arbetat och vilka kvalifikationer de ska ha. Första kontakt skedde via telefon för att sedan fortsätta via mail där ett första introduktionsbrev (se bilaga 1) skickades. Jag insåg dock att kontakt via telefon förordades då jag upplevde detta kommunikationssätt upplevdes som mer personligt. Ett problem med att jag gick via ansvariga på vardera enheten är att det kan ha bidragit till att respondenterna ansåg sig behöva vara politiskt korrekta och blivit hämmade vid intervjutillfället, detta var dock inget jag upplevde. Ett annat problem var att jag i detta skede inte ställde några krav på att respondenter på vardera enheten inte

skulle ha kännedom om varandras deltagande i studien. Det finns en risk att det kan ha lett till att de påverkat varandras åsikter på förhand. När jag blivit tilldelad respondenter mailade jag ett mer utförligt introduktionsbrev (se bilaga 2) till var och en av dessa. I detta skede valde jag att ha individuell kontakt med vardera respondenten för att inte involvera ansvariga på respektive enhet mer.

Jag började även sammanställa en intervjuguide (se bilaga 3) som dels utgick från det syfte jag valt för studien men som främst baserades på min nyfikenhet och mina förkunskaper i ämnet. Majoriteten av frågorna var sprungna ur ett häfte om ROS-programmet dock kom jag att uppleva i intervjutillfället att mina förkunskaper om ROS-programmet var relativt begränsade, vilket innebar att respondenternas svar kom att bli än viktigare för min förståelse av ämnet. Jag valde själv att genomföra intervjuerna med respondenterna eftersom det är det som är lämpligt vid semistrukturerade intervjuer (May 2001). Jag använde mig av samma intervjuguide under alla intervjuer men jag följde inte intervjuguiden som en mall utan lät den snarare utgöra en röd tråd.

Kontrollfrågor ställdes efter varje fråga för att bekräfta ifall den tolkning som jag gjort utifrån respondentens svar var korrekt. Kontrollfrågan verkade som en återupprepning och verifiering av aktuell fråga men var baserad på ett påstående som jag grundade på det svar jag fått från respondenten. Respondenten kunde i samband med detta verifiera eller dementera huruvida min tolkning av dennes svar var rätt eller fel. Då hela intervjun är en tolkanprocess så är detta viktigt för att få fram adekvat fakta och se till att min tolkning av respondentens reflektioner och resonemang är korrekt (Brinkmann & Kvale 2009). Jag ställde även ett antal följdfrågor som var olika beroende på vad för svar jag fick av respondenterna i syfte att få en ökad förståelse för respondentens svar.

Jag valde att genomföra intervjuerna på respektive arbetsplats, jag ställde dock inte i den kontakt jag hade med respondenterna några krav angående var på arbetsplatsen de skulle genomföras. Vid intervjutillfället så genomfördes intervjuerna på anstalt i ett besöksrum och på frivården genomfördes intervjuerna dels vid ett tillfälle i ett besöksrum men även vid två tillfällen i respektive respondents egna rum samt vid ett tillfälle i ett rum som lånades av en kollega till respondenten. Inga andra än jag och respondenten var närvarande i rummet vid intervjutillfället och det gick att avskärma sig från resterande arbetsplats. Genom att utföra intervjun på respektive arbetsplats ville jag undvika stress i

intervjusituationen då respondenterna upplevde sig trygga i denna miljö, bytet av rum samt att vissa intervjuer genomfördes i ett besöksrum kan eventuellt ha påverkat denna trygghet (Brinkmann & Kvale 2009). Jag anser dock inte att det påverkat respondenternas vilja att svara på frågor och deras möjlighet att ge adekvata svar. Jag anser att intervjuerna gav önskat resultat och att samspelet i intervjun var konstruktivt.

Samtliga intervjuer spelades in på diktafon och transkriberades senare till text. Valet av diktafon var lyckat då jag upplevde att min delaktighet i intervjun blev större med hjälp av detta verktyg. Jag upplevde att jag kunde tolka respondentens svar på ett bättre sätt då jag var fri att koncentrera mig på dennes svar. Jag valde även att göra en kort kodning vid varje fråga för att göra det enklare vid bearbetningen av empirin i ett senare skede. I transkriberingen återgav jag respondenternas svar i löpande text samt utförligt och ordagrant (Brinkmann & Kvale 2009).

4.4 Metodens förtjänster och begränsningar

Fördelar med den metod jag valt är att den är anpassningsbar till det syfte jag har med min studie. Dels så är min tid begränsad vilket gör att en kvalitativ studie är mer fördelaktig än kvantitativ, då denna innebär att fler respondenter måste nås och det krävs analys av en större mängd empiri vilket både är en dyr och utdragen procedur (May 2001). Jag anser att semistrukturerade intervjuer kan möjliggöra för programledare att reflektera och resonera över en eventuell påverkan från registrering på Internet på flertalet dömda sexualförbrytare de träffat under genomförandet av ROS-programmet. Den delvis standardiserade formen som semistrukturerade intervjuer innehar gör det möjligt att jämföra olika programledares reflektioner och resonemang kring aktuella frågeställningar (May 2001). Jag utgår inte i uppsatsarbetet från en färdig teori utan anser att teoretiska utgångspunkter kan komma att växa fram under processens gång, vilket passar en kvalitativ studie (Aspers 2007). Genom semistrukturerade intervjuer kan jag fördelaktigt utveckla och förtydliga respondenters reflektioner och resonemang samt ge en fördjupning i de svar de återgivit (May 2001).

Med valet av kvalitativ metod riskerar min studie att inte bli lika stringent som om jag valt kvantitativ ansats, då kvalitativa metoder inte kan hantera större mängder respondenter (Aspers 2007). Med kvalitativ metod riskerar jag att dra slutsatser utifrån ett

fåtal observerade reflektioner och resonemang hos respondenterna, där även de gjort egna tolkningar utifrån en annan källa i form av de dömda sexualförbrytarna (Danermark 2006). Det är dock inte mitt syfte med studien att bringa resultat som i större utsträckning är allmängiltiga, vilket även avspeglar sig i att min studie har ett begränsat antal respondenter som var och en är sekundärkällor. Dessa sekundärkällor tillhör även delvis samma paradigm där dessa gått liknande utbildning och ingår i en gemensam yrkeskår, vilket även kan påverka utfallet i studien. Det uppstår även större svårigheter i att analysera den empiri som insamlats genom de intervjuer som genomförts (Levin 2008). Det grundar sig på att det kan uppstå praktiska problem vid kvalitativa intervjuer då det ofta uppkommer stora mängder intervjumaterial vilka kan vara svåra att katalogisera och analysera (Brinkmann & Kvale 2009). För att underlätta analysen har jag inför intervjun kodat intervjuguiden. Det skall även nämnas att en majoritet av de artiklar och forskningsrapporter som jag läst har varit negativt inställda till registrering av dömda sexualförbrytare på Internet. I min strävan efter att förvärva kunskap inom detta ämne kan dessa artiklar till viss mån även ha påverkat mig och min förförståelse för registrering av dömda sexualförbrytare på Internet som fenomen. Jag har dock så långt som möjligt försökt förhålla mig neutral för att inte påverka studiens syfte och genomförande.

4.5 Metodens validitet och reliabilitet

Hög validitet innebär att den metod som används på ett korrekt sätt mäter det som avsikten är att undersöka (May 2001). Validitet skapas genom att noga granska urvalet av respondenter samt relevanta urvalsunderlag att undersöka, vilket jag gjort utifrån det syfte jag har med min studie (Rosén 2006). Enligt metodologisk positivistisk strävan är inga undersökningar valida om resultatet inte går att uppmäta (Brinkmann & Kvale 2009). Jag förstår vikten av att kunna mäta ett resultat men jag sållar mig till en bredare ansats om att metoden är valid om den granskar det den ämnar göra enligt det syfte som på förhand har angivits (Ibid.).

Hög reliabilitet innebär att det vid olika tidpunkter går att få fram samma alster med samma mätningar (May 2001). Valet av semistrukturerade kvalitativa intervjuer innebär en låg reliabilitet i det avseendet att samma sorts mätning vid ett annat tillfälle ger låg sannolikhet för samma resultat. Detta är definitivt problematiskt om man utgår

ifrån ett kvantitativt positivistiskt forskningsperspektiv. Jag ansluter mig dock till argumentet att både validitet och reliabilitet är så pass kopplat till kvantitativ forskning att det blir svårt att anpassa dessa två mätinstrument på en kvalitativ ansats (Jakobsson 2008). Jag anser även att den forskningsansats jag valt kan bringa kvalitet och tillförlitlighet så länge jag redogör för de metodologiska problem som finns med urvalsförfarande, den empiri som insamlats och vilka slutsatser resultatet med rätta kan rendera i (Ibid.).

4.6 Etiska övervägande

Utifrån konfidentialitetskravet har jag i högsta möjliga mån värnat om respondenters integritet och därmed lagt vikt vid att upprätthålla respondenters anonymitet (May 2001). Jag har gjort detta genom att inte namnge mina respondenter eller redovisa var de är anställda. Även då den kategori brukare som behandlingen åsyftar, det vill säga dömda sexualförbrytare, redan kan anses som utsatt blir konfidentialitet än viktigare. Det är även därför jag ej valt att intervjua dömda sexualförbrytare.

Utifrån samtyckeskravet och informationskravet har jag även informerat om vikten av respondenternas samtycke (Kvale 2009). Respondenterna har fått information om att deras medverkan är frivillig och att de under hela forskningsprocessen har möjlighet att avsluta sitt deltagande i studien. Jag har utförligt redogjort för deras roll i forskningsprocessen och förutsättningar för deltagandet (Vetenskapsrådet 1990).

Utifrån nyttjandekravet har jag beaktat att inte använda empirin, det vill säga de svar respondenterna avlagt, i andra sammanhang än denna uppsats då informationen kan utnyttjas eller felaktigt användas i andra sammanhang (Vetenskapsrådet 1990). Jag har även ansett att det är viktigt att jag som forskare beaktar det som är rätt och viktigt för de som berörs och påverkas av min studie och inte utifrån min egen värdegrund (May 2001).

5 Teori, Empiri och Analys

Analysen av empirin kommer främst att utgå från Bronfenbrenners utvecklingsekologiska systemteori. Varje enskild systemnivå inom Bronfenbrenners systemteori kommer även att analyseras utifrån begreppet stigma samt att det inom individnivån kommer kortfattat

analyseras valda delar av empirin utifrån en uppdelning av olika riskfaktorer. Med Bronfenbrenners systemteori kan jag lätt strukturera empirin medan stigma har valts utifrån att empirin är fördelaktig att analysera utifrån detta begrepp.

5.1 Bronfenbrenners utvecklingsekologiska systemteori

Bronfenbrenners utvecklingsekologiska systemteori väljer att se individen och dess utveckling i ett konstant samspel med dess miljö. Individen ingår i ett antal olika system som alla påverkar denne dels utifrån hur de ser ut men även hur samspelet sker de emellan. I denna teori finns det möjlighet att ta upp flera olika faktorer som biologiska, psykologiska och sociala och hur dessa står i korrelation med varandra och ständigt påverkar varandra under tidens gång. Modellen fångar hur flera aspekter och faktorer kan påverka en individ och sammanfattar flera komplikationer som utvecklingen hos den enskilde kan innebära. Teorin utgår från att individen står i centrum och att denna ingår i olika system som i sin tur ingår i olika nivåer. Dessa nivåer är mikro-, meso-, exo- samt makronivåerna som redogörs för nedan. Sker en påverkan inom ett system så påverkas även andra system hos individen då det rubbar den balans som sedan tidigare existerade i systemen (Bronfenbrenner 1979).

Individen

Individen, i detta fall den dömda sexualförbrytaren, integrerar med en rad olika andra system som denne ingår i. Den dömda sexualförbrytaren som genomgår ROS-programmet påverkas av samspelet med dessa system. Samspelet påverkas utifrån vilka förutsättningar och resurser som individen har utvecklat tidigare i livet, vilka kan vara biologiska men även psykologiska erfarenheter som den enskilde individen besitter (Andersson 1986). På individnivå finns det dels hos den dömda sexualförbrytaren riskfaktorer som är statiska och rigida vars ursprung går att hitta i den dömdes barndom, uppväxt eller historik. De statiska riskfaktorerna är svåra, om än omöjliga, att förändra utan behandlas snarare med att medvetengöra den dömda sexualförbrytaren om dessa för att öka mognaden och insikten om dessa riskfaktorer. Det finns även riskfaktorer hos individen som är dynamiska och potentiellt föränderliga, vilka genom behandling kan reduceras i omfattning och således också minska risken för återfall (Hanson 2006).

Mikro- och mesonivån

Mikronivån innefattar de mikrosystem som individen, i detta fall den dömda sexualförbrytaren, ingår i och består av de roller, aktiviteter och relationer individen har till människor som finns i dennes nära omgivning. Hur utvecklade och gedigna mikrosystemen är varierar från individ till individ. System inom mikronivån som individen kan ingå i är exempelvis familj, släkt, grannskap, arbetsplats, kamratgrupp. Mesonivån är den nivå där samspelet mellan olika mikrosystem sker, till exempel kan familjen och kamratgruppen integreras. I denna nivå inkorporerar olika mikrosystem med varandra och det skapas relationer de emellan. Individens utveckling är beroende av att det inom dessa nivåer skapas relationer då det får mikrosystemen att hålla samman på ett effektivare sätt. Desto bättre interaktionen är mellan mikrosystemen på mesonivån, desto bättre är det för individens utveckling och det får även betydelse för mikrosystemens utformning (Andersson 1986).

Exonivån

Exonivån består av det system som individen, i detta fall den dömda sexualförbrytaren, rör sig och ingår i. Nivån exempelvis består av samhällen i form av mindre ort, storstad, förort eller en institution. Exonivån skapar utifrån hur den ser ut olika förutsättningar och ramar för individen och dennes handlingsutrymme. Exonivån inrymmer både mikro och mesonivåerna hos individen och påverkar de system som ingår i dessa (Andersson 1986).

Makronivån

Makronivån påverkar alla system som den dömda sexualförbrytaren ingår i, direkt eller indirekt. Makrosystemet kan exempelvis vara lagstiftning som skapar samhällsanda och bestämmer värderingar som skall gälla för individer som ingår i systemen. Det skapar ramar och förutsättningar för underliggande system och påverkar alla som ingår i undersystemen eftersom dessa ingår i samma kontext och sammanhang. Makronivån påverkar närmiljön i mikronivån, interaktionen mikrosystemen emellan i mesonivån och även hur exonivån verkar på individen (Andersson 1986).

5.2 Stigma

Även faktorer som skam och skuldkänslor är individspecifika faktorer som påverkar dels den dömda sexualförbrytaren som person men även dennes möte med andra personer och det samspelet som uppstår dessa emellan. Skam är nära sammankopplat med begreppet stigma. Det finns olika stigmat en person kan inneha varav ett är på den personliga karaktären. Med detta begrepp avses främst hur en person avviker från normen på ett icke önskvärt sätt och betraktas utav en majoritet som någon som inte är välkommen i deras gemenskap, med ett utanförskap som resultat. Stigmat skapas således genom att en individ avvisas av en majoritet människor som anser sig tillhöra det ”normala”, vilket renderar i att individen upplever sig som utanför och avvisad. Stigmat är ständigt närvarande hos individen som blir utsatt för stigmatisering och det väcker en rad olika känslor som leder till att denne drar sig undan. Individen blir tilldelad sociala etiketter utifrån stigmat som definierar individens personliga karaktär (Goffman 1963).

5.3 Empiri på Individnivå

Skam- och skuldkänslor

Respondenternas svar visar på att registreringen på Internet kan påverka den dömdes skam- och skuldkänslor och även arbetet med dessa. Majoriteten av respondenterna angav att registreringen på Internet hade påverkat den dömdes skamkänslor negativt och ökat dessa. Ett antal av dessa respondenter redogjorde för att skammen var förlamande i sin natur, destruktiv och därmed negativ ur behandlingssynpunkt. Ett antal andra respondenter uppgav att de ansåg skammen vara inneslutande och destruktiv i förhållande till genomförandet av ROS-programmet. Ett exempel på detta gav följande respondent:

[---]när det gäller själva behandlingen så är det ju så att vi pratar ganska mycket om skamproblematik och skammen är ju någonting som hindrar möjligheterna att jobba med någonting. Så att det hindrar ju själva behandlingen, det brukar man säga att det hindrar möjligheten att gå in i själva bearbetningen. Medan skuld, om man skiljer på skam och skuld, där skuld är en mer positiv känsla.

En annan respondent uppgav följande angående skamproblematiken:

[---]fokus förskjuts från den individuella behandlingen till de konsekvenser som man kan tänka sig att det skulle kunna ge att bli registrerad i offentligheten som sexualbrottsdömd. Och då är risken stor att det förskjuts från att ta hand om den egna problematiken till oron för konsekvenserna av att bli registrerad istället.

Motivation

Flertalet respondenter angav att motivationen hos den dömda sexualförbrytaren kan påverkas av registreringen på Internet. Majoritet ansåg dock inte att det påverkade den dömdes vilja att ingå i ROS-programmet men de uppgav att det fanns en fara att den dömdes motivation till förändring kunde minska till följd av att bli registrerad på Internet. Vissa uppgav också faran med minskad motivation men ansåg även att registreringen på Internet av den dömda kunde vändas till något positivt, något som kunde övervinnas och användas i behandlingsprocessen främst. Ett exempel på negativ påverkan är följande svar från en respondent: ”[...] alltså jag tror absolut att det kan påverka deras motivation men jag tror inte att det är en faktor som gör att det står och faller.” Även följande citat från en respondent beskriver påverkan på motivationen: ”[...] alltså det väcker försvar hos dem som gör att dem inte vill jobba med sig själva. Om alla går emot mig så skiter jag i allting liksom.” Medan en annan respondent angav följande angående motivationen: ”Om man blir uppmärksam på det sättet och man blir igenkänd av sin omgivning då sjunker motivationen ganska kraftigt eftersom det är så skamligt.”

Kognitiva förvrängningar

En majoritet av respondenterna angav att arbetet i ROS-programmet med kognitiva förvrängningar hos de dömda sexualförbrytarna kunde riskera att påverkas negativt av registreringen på Internet. Den inverkan registreringen på Internet ansågs kunna ha var dels som förstärkande av de kognitiva förvrängningar som sedan tidigare existerade men framförallt att nya kognitiva förvrängningar kunde skapas hos den dömda. Bland annat uppgav ett antal respondenter att registreringen på Internet kunde generera en kognitiv förvrängning hos den dömda sexualförbrytaren om att hela samhället var emot denne. Ett antal respondenter angav att detta blev ett försvar mot det hot som registreringen på Internet utgjorde mot den dömda. Ett exempel från en respondent är följande citat:

Och där finns det ju absolut en påverkan tror jag av de här sidorna. Då får vi anta att om problemet finns med kognitiva förvrängningar som har med samhällets syn på dig som brottsling att göra, kommer det här in som ett väldigt bra exempel. Det man försöker göra är att utmana kognitiva förvrängningar, till exempel stämmer det verkligen att alla i samhället vill dig illa. Så får man ju börja testa beteendeterapeutiska eller exponeringsövningar på olika sätt men kommer en sådan här grej in då, så kan ju det bli ett tillfälligt bakslag.

Även följande citat från en respondent illustrerar denna problematik:

Att det bygger upp mer försvar också för att det blir ju ett oerhört motstånd överhuvudtaget med de här typerna naturligtvis. Mycket rädsla och ju fler känslor det väcker desto större behov finns det ju av försvar som kognitiva förvrängningar så det är klart att det kan ju påverka.

Relationsförmåga, synen på intimitet och social förmåga

Ett antal respondenter uppgav att arbetet i ROS-programmet med ovanstående komponent kunde påverkas negativt av registrering på Internet. Respondenternas svar avspeglade främst den dömdes relationsförmåga och interaktion med olika mikrosystem. En majoritet av respondenterna angav dock att den dömdes sexualförbrytarens kapacitet och möjlighet till utvecklingen av relationsförmågan kunde hämmas av registreringen på Internet. Ett exempel är följande citat från en respondent:

Och de har ingen möjlighet själv att ta ställning till det och det är människor som tar avstånd ifrån en utan att de vet vilka de är. Man får ju inte en chans igen tänker jag. Alltså det blir ju väldigt svårt för många att skapa relationer till andra människor för att de, det står pedofil i pannan på dem liksom. Så ja, absolut, det tycker jag det är något man behöver ta ställning till. Ja det påverkas, hur mycket man vågar öppna upp.

Empati- och offermedvetenhet

Ett antal av de tillfrågade respondenterna angav att registreringen på Internet av den dömdes sexualförbrytare kunde påverka arbetet med att utveckla den dömdes empati och offermedvetenhet. Ett antal respondenter ansåg att registreringen på Internet kunde hämma offermedvetenheten då det fanns en risk att den dömdes sexualförbrytare, som ett resultat av registreringen på Internet, kunde se sig själv som ett offer. Detta kunde resultera i att den dömdes blev mer självcentrerad vilket kunde försvåra arbetet med denna komponent. Ett exempel är följande citat från en respondent:

Ja det kan jag ju tänka mig för att känner man själv att man blir för hårt straffad eller dubbelt straffad så blir man ju upptagen och uppfylld av det istället för att fundera över brottsoffrets situation. Då blir ju det mer akut och överskuggande den här känslan att jag är så himla drabbad av det här. Och visst det kan vara svårt för brottsoffret men för mig är det här ju tusen gånger värre ungefär. Så absolut det skulle jag kunna tänka mig att det skulle kunna göra.

En annan respondent gav följande exempel på hur offermedvetenheten kunde påverkas:

Alltså de kanske har förmågan att bli mer förmögna att faktiskt öppna upp och känna empati för människor generellt så. Men det svåra är ju ofta att få känna de för offret för då måste man ju titta på det själv och det man faktiskt har gjort. Och det tänker jag när det blir det här alla dem här hatkänslorna så blir det ju svårt.

Hantera och uttrycka känslor

En majoritet av respondenterna ansåg att registreringen på Internet kunde påverka den dömde sexualförbrytarens möjlighet att hantera och uttrycka känslor, vilket antingen kunde innebära att den dömde slöt sig och hade svårare att uttrycka känslor eller så kom känslor upp till ytan och den dömde kunde bli agiterad och frustrerad. Det sistnämnda scenariot ansågs av vissa respondenter som något dessa kunde arbeta med under genomförandet av ROS-programmet medan vissa såg det som en riskfaktor som kunde försvåra behandlingsarbetet. Vissa respondenter ansåg även att brottets art kunde påverka den dömde sexualförbrytarens sätt att hantera de känslor som registreringen på Internet väckte. Dessa respondenter hänvisade främst till att barnaförövare hade en tendens att sluta sig medan vuxenförövare hade en större benägenhet att öppet visa känslor. Känslor som flertalet respondenter uppgav framkallades hos den dömde i samband med registrering på Internet var rädsla, ilska, skam, frustration, stress, hopplöshet, ångest, oro och nedstämdhet. Exempel på detta var bland annat följande citat från en respondent:

Men det är klart är man uppfylld och väldigt affekterad och uppfylld av vrede oro eller ångest för risken att bli utsatt för repressalier. Att bli uthäng eller att det får andra konsekvenser. Så är det ju klart att riskerna eller chanserna att själv lära sig att på ett bättre sätt identifiera känslor mer subtilt hos sig själv eller hos andra personer blir ju, det kan jag ju tänka mig att den förmågan minskar.

Medan en annan respondent uppgav följande:

Det är ju i så fall om man kan komma åt och jobba med dem känslorna som just det här väcker upp med att vara så utsatt som man då upplever sig själv att vara. Om man kan ta fasta på dem känslorna så kanske man kan jobba mer med det.

Avvikande sexuella fantasier

Den komponent som respondenterna överlag inte ansåg påverkas av registreringen på Internet var arbetet med den dömdes avvikande sexuella fantasier. Ett fåtal redogjorde dock för hypotetiska scenarion i vilka den dömdes sexualförbrytarens avvikande sexuella fantasier kunde påverkas. Ett av få svar var följande respondents hypotiserande:

Kontraproduktivt i det avseendet är om det är en person som har en allvarlig sexuell avvikelse som själva vill läsa om andra och kan kicka igång på det genom att få idéer som sen ligger och pyr. Att de kan hitta inspiration att det blir lite den här smittoeffekten det skulle kunna vara en riskfaktor som jag ser det.

En annan respondent hypotiserade kring smittoeffekten i gruppen på följande sätt:

Väldigt fria spekulationer skulle kunna vara att om den större delen intagna sluter sig som ett kollektiv kring någon speciell sexuell avvikelse. Att de som grupp skulle kunna sluta sig helt och där ge näring åt varandras avvikelse.

Analys av individnivå

Respondenterna ger ett samstämmigt intryck om att den dömdes skamkänslor påverkas av registreringen på Internet dock verkar det som att skammen existerar sedan tidigare hos individen men att registreringen på Internet försvårar denna. En majoritet av respondenterna uppgav även att registreringen på Internet ökade skamkänslorna hos den dömdes sexualförbrytare och ett antal nämnde även stigmatisering och stigma på frågan om skam och skuldskänslor. Det verkar utifrån en majoritet av respondenterna att registreringen på Internet bidrar till att det brott som den dömdes sexualförbrytare begått blir ett stigma och en etikett som denne bär med sig i mötet med andra människor. Ett antal respondenter redogjorde även för att registreringen på Internet som stigma blev konstant närvarande hos den dömdes sexualförbrytare och ständigt påverkade denne i mötet med andra människor, som i detta sammanhang får representera dem "normala". Det verkar utifrån respondenterna som att den dömdes sexualförbrytare blir psykologiskt brännmärkt av registreringen på Internet, då registreringen blir normgivande för majoritet

som definierar den dömda sexualförbrytaren som avvikande. Ett antal respondenter uttalade även en frustration, som dels fanns hos dem själva men även hos de dömda sexualförbrytarna, över att dubbelbestraffas genom registreringen på Internet. Trots att dessa avtjänat sitt straff så var inte det nog, utan genom registreringen på Internet blev det brott dem begått synonymt med deras personliga karaktär och deras personlighet kom att symbolisera det stigma brottet bar på. Genom registreringen på Internet kom de dömda att definieras som sexualförbrytare av allmänheten vilket influerat namnet på denna uppsats, ”Du är vad du heter”.

Registreringen på Internet kan i sig påverka balansen i det system som individen utgör och ingår i och på flertalet sätt inverka på utveckling hos denna och dennes olika system och nivåer. Om balansen påverkas inom ett system så inverkar detta på andra system då alla är i direkt eller indirekt korrelation till varandra. Ett av flera exempel på detta var att en majoritet av respondenterna upplevde att registreringen på Internet ökade skammen hos den dömda och blev till ett stigma hos denne. Detta kunde i sin tur leda till att motivationen minskade, vilket i sin tur kunde försvåra arbetet med övriga komponenter i ROS-programmet dels på individnivå men även på mikro-, meso- och exonivå. Då motivationen är en nödvändighet beträffande viljan till förändring och utveckling, påverkar denna komponent alla delar i genomförandet av ROS-programmet. Det verkade dock som att påverkan på den dömda sexualförbrytarens utveckling var beroende av hur den dömda hanterade att bli registrerad på Internet. Innefattade denne sig med de skamkänslor och det stigma som registreringen på Internet innebar, kunde detta vara hämmande under genomförandet av ROS-programmet och minska motivationen. Om den dömda sexualförbrytaren inte innefattade sig med skamkänslorna och stigmat så ansåg ett fåtal respondenter att detta kunde verka positivt då den dömda sexualförbrytaren kunde bli mer motiverad och öka viljan till förändring genom ROS-programmet. Angående påverkan på den dömda sexualförbrytaren kan tidigare förvärvade förutsättningar, både biologiska och psykologiska, vara av vikt. Dessa kan till exempel bestå av att klara av stress, frustration och motgång. Dömda sexualförbrytare som sedan tidigare har svårare för att hantera känslor som registrering på Internet verkar orsaka, kan även ha svårare att hantera att bli registrerad på Internet och därmed riskera att bli offer för det stigma som registrering på Internet kan rendera i.

Utifrån de svar som respondenterna återgav angående de fem riskkomponenter som ingår i ROS-programmet så kunde ett vist mönster urskiljas. De gånger respondenterna hänvisade till en förändring eller påverkan på en riskkomponent och arbetet med denna, så var det på riskkomponenter som utifrån respondenternas svar kan ses som dynamiska och föränderliga över tid. Medan den komponent, det vill säga avvikande sexuella fantasier, som i respondenternas svar upplevdes som statisk och därmed mer rigid inte verkade påverkas av registreringen på Internet. Ett antal respondenter hänvisade till det psykodynamiska perspektivet i frågan om avvikande sexualitet och även till den självbiografi som ingår i genomförandet av ROS-programmet. I självbiografiuppgiften så berörs den dömda sexualförbrytarens tidigare upplevelser i livet som eventuellt kan kopplas till riskfaktorer, vilket stämmer in på beskrivningen av statiska riskfaktorer. Det kan eventuellt ske en distinktion där registreringen på Internet inte påverkar de riskkomponenter hos den dömda sexualförbrytaren som berör psykodynamisk terapi utan de som berör kognitiv beteendeterapi. Detta är dock rent spekulativt och huruvida vissa komponenter är kopplade till en viss psykoterapeutisk skola har ej kunnat bekräftas av tillgänglig information.

Empirin på denna nivå går även att koppla till tidigare forskning i USA där bland annat respondenter uppgav att de dömda sexualförbytarna upplevde registreringen som orättvis samt att den förhindrade de dömda att ta kontakt med andra människor då dessa uppgavs bli mer inneslutna. Även den, enligt respondenterna, ökade skammen med registrering på Internet stämmer överens med vad tidigare forskning visat på i USA. Då skammen i denna analys kopplas till stigma så kan även tidigare forskning som redovisat på hur samhället ser på registreringen i USA, bekräfta att registreringen verkar på ett stigmatiserande sätt. Även svaren angående påverkan på motivationen hos den dömda, där registreringen enligt respondenterna både kan ha en negativ och positiv effekt på den dömdes motivation, stämmer överens med vad som redovisats under tidigare forskning. Även de känslor som respondenter uppgett framkallas av registreringen på Internet kan kopplas till vad som tidigare forskning från USA visat på.

5.4 Empiri på Mikro- och Mesonivå

Sexualförbrytarens mikrosystem

Ett flertal respondenter uppgav att registrering på Internet av den dömda sexualförbrytaren riskerade att negativt påverka dels de mikrosystem som den dömda ingick i men även samspelet dessa emellan på mesonivån. Vissa respondenter uppgav att det bland annat kunde resultera i att den dömda riskerade att förlora arbete eller hade svårare att skaffa sådant. Dessa respondenter redogjorde även för att registreringen på Internet riskerade att hämma den dömda i relationen till bland annat vänner, grannar, familj och släkt. Det nämndes även av vissa respondenter att barnaförövare och gängmedlemmar riskerade större påverkan på sina mikrosystem. Majoriteten av respondenterna uppgav att registreringen på Internet stävjade arbetet med ett antal komponenter i genomförandet av ROS-programmet bland annat de strategier och den frigivningsplan som den dömda utvecklade inför frigivning. Exempel är följande citat från en respondent: ”Oron för familjemedlemmar den finns ju många gånger ändå, möjligen att den skulle kunna förstärkas om uthängning finns tillgänglig.” Medan en annan respondent uttrycker det på följande sätt:

Om du upplever en skräck för att ditt ansikte finns bland vänner. Om du har en bild av att du skulle kunna komma ut och faktiskt få en chans att bygga vidare. Då kan en sådan här sak förstöra väldigt mycket tror jag. Framför allt i frigivningsplanen när det kommer in och slår undan fötterna på dem så tror jag att där har du det stora problemet. Oftast har de ett väldigt fåtal personer som de faktiskt kan lita på och om de riskerar en person i ett sådant nätverk, och det är väldigt känsliga nätverk, och sådan här information kan göra att de börjar tvivla på det. Eller att de sitter kvar hemma och slöar utan att gå ut och ha ett normalt vuxet umgänge.

ROS-gruppen som mikrosystem

Den grupp som den dömda genomgår ROS-programmet tillsammans med kan i sig ses som ett mikrosystem och samspelet i denna är av vikt för genomförandet av ROS-programmet. I detta system ingår den tillit och allians som skapas mellan programledaren och den dömda sexualförbrytaren, som är viktig för ett framgångsrikt behandlingsarbete. Ett antal av respondenterna ansåg att registreringen på Internet kunde innebära att den dömda slöt sig och hade svårare att integrera med resterande gruppmedlemmar och att det

spred sig en oro i gruppen. Ett antal respondenter redogjorde för att registreringen på Internet kunde innebära att relationen till övriga gruppmedlemmar stärktes i slutändan. Dessa uppgav att de övriga dömda sexualförbrytarna i gruppen kunde känna igen sig i varandra, öka förståelsen för varandra och därmed stärka relationen dessa emellan. Ett antal respondenter uppgav att den dömda testade programledaren i samspelet med denne varpå programledaren fick bekräfta att denne delade den dömdes syn på registreringen på Internet. Ett antal av respondenterna uppgav att om de kom förbi prövningen av deras relation, kunde tilliten och alliansen mellan den dömda sexualförbrytaren och programledaren växa sig starkare. En respondent uppgav hur registreringen kunde stärka relationen deltagarna emellan på följande sätt: ”Ja i relationen till varandra skulle jag snarare med min erfarenhet säga att det är. Att det kanske förstärker gruppgemenskapen att man sitter i samma båt kanske.” Ett annat exempel på detta gavs av följande respondent angående en klient som genomgått ROS-programmet: ”På ett sätt kunde vi mötas bättre för att han såg att jag var en person som inte dömdes honom, så där blev det en helt annan syn på det. För då var ju jag den som han kunde gå till och prata med, som inte dömdes honom. I det fallet blev det en starkare allians.” Medan en annan respondent uppgav följande angående negativ påverkan på gruppen:

Min erfarenhet är ju att när det här ämnet kommer på bordet så kan det bli en oro i gruppen och någon berättar att dem tror att dem är uthängda på Internet, andra börjar diskutera och oroa sig, kanske är även jag uthängd på Internet och sådana saker. Så det väcker ju en hel del oro och ångest i gruppen det gör det ju helt klart.

Anstaltens mikrosystem

Flertalet respondenter, från både frivård och anstalt, uppgav även att det fanns en skillnad i hur gruppen som mikrosystem i ROS-programmet påverkades inom dessa två enheter. Respondenter inom frivården uppgav att den dömda sexualförbrytarens enda kontakt med de övriga gruppdeltagarna var i samband med genomförandet av ROS-programmet. På anstalt så ingick gruppdeltagarna dels i ROS-gruppen som mikrosystem i ROS-programmet men även i övriga mikrosystem som bildats inom det exosystem som anstalten, som låst institution, utgör. Detta innebar att gruppdeltagarnas samspel inte bara skedde inom gruppen i samband med genomförandet av ROS-programmet utan även i

andra mikrosystem på anstalten. Ett antal respondenter redogjorde för hur registreringen på Internet av den dömda sexualförbrytaren kunde påverka alla dessa mikrosystem och hur dessa förhöll sig till varandra på mesonivån. En respondent uttryckte sig på följande sätt på frågan om registreringen på Internet kunde påverka gruppdynamiken: ”Inte vad vi har sett här på frivården men däremot tror jag att det skulle vara ett större problem på anstalt. Jag tror att det skulle kunna vara en större risk på anstalt.” En annan respondent redogjorde för tillitsproblematiken i ROS-gruppen på anstalt på följande sätt:

Det är mer den här tillitsdelen och just när de försöker, när det är någonting jobbigt de har gjort till exempel och de inte vill prata om det så kommer det ändå fram bakvägen. Det blir ju jättejobbigt för dem såklart. Om de andra i gruppen inte hanterar det på ett bra sätt till exempel. Eller så kan det ju vara så att, det kan ju vara någon grupp där man ifrågasätter om, vi har ju tystnadsplikt i gruppen naturligtvis så killarna får ju inte berätta utanför om det är någon som sagt något i gruppen men kommer det ändå fram då via de här hemsidorna vad någon har gjort finns det en tillitsproblematik där också.

Analys av mikro- och mesonivån

Respondenterna redogjorde för att de dömda sexualförbrytarnas mikrosystem och deras samverkan på mesonivån kunde vara väldigt olika, där vissa hade omfattande och starka mikrosystem medan andra hade bristfälliga mikrosystem. Det verkade som att de dömda sexualförbrytarnas mikrosystem redan var utsatta för påfrestning från brottet den dömda begått men att stigmat som registreringen på Internet medför riskerade att flertalet mikrosystem som var viktiga för den dömdes utveckling försvagades ännu mer. De som inkluderas i dessa mikrosystem måste, utifrån stigmat som registreringen på Internet medför på den dömda, välja sida. Det vill säga att antingen ingå i dem som anses som ”normala” och som definierar den dömda sexualförbrytaren som avvikande eller ta den dömda sexualförbrytarens parti. Det verkar även som att familjemedlemmar och andra nära anhöriga som väljer den dömdes parti kan bli offer för konsekvenser från stigmat.

I ROS-gruppen som mikrosystem verkar stigmat som registreringen på Internet innebär för den dömda sexualförbrytaren kunna påverka gruppdynamiken både positivt och negativt. Negativt ur den aspekten att det blir en rädsla för att de andra i gruppen samt programledarna, kommer bekräfta den dömdes stigma. Om gruppmedlemmarna samt programledarna inte bekräftar stigmat hos den dömda sexualförbrytaren utan snarare

bestridet stigma, kan registreringen på Internet i slutändan stärka tilliten och gruppdynamiken. Relationen i gruppen kan stärkas genom att den dömda sexualförbrytaren inte blir ansedd som avvikande utan accepterad i gruppen och av programledarna. Detta kan även kopplas till systemteori där främst brottet den dömda sexualförbrytaren begått men även registreringen på Internet och det stigma som detta medför, är ett hot mot balansen inom den dömdes mikronivå. När andra mikrosystem som familj, vänner etcetera minskar måste denna balans upprätthållas genom att till exempel ROS-gruppen får större vikt och kompenserar försvagningen i andra mikrosystem. Dock är detta riskfyllt då ROS-gruppen och ROS-programmet endast är en kortsiktig lösning på obalansen i mikrosystemen som registreringen på Internet medför. Detta blir klart utifrån respondenternas svar när frigivningsplanen skrider till verket och den dömda skall klara sig utan ROS-programmet. Då registreringen på Internet kan påverka negativt på den dömdes mikrosystem så blir det svårare för den dömda att återgå till dessa och även svårare att finna nya i och med att stigma är konstant närvarande. Stigmat påverkar alltså interaktionen och samspelet på mesonivå mellan ROS-programmet i form av frigivningsplanen och andra mikrosystem. Det är därför av vikt att detta samspel kan genomföras på ett positivt sätt för att möjliggöra en god utveckling hos den dömda och förbättra möjligheten till återintegreringen av denne och möjligheten att på sätt åter skapa balans i systemet som helhet.

Empirin på denna nivå kan kopplas till tidigare forskning från USA i form av de undersökningar som berört bland annat konsekvenser från registreringen av dömda sexualförbrytare. Dessa redovisade i likhet med respondenterna att indirekt och direkt påverkan på den dömda sexualförbrytaren kan förekomma och att registreringen påverkade flera olika delar inom mikrosystemen exempelvis arbete, kamratgrupp och grannskap. Även påverkan i andra hand på den dömda sexualförbrytarens familj var det ett antal respondenter som nämnde vilket även bekräftas av tidigare forskning. Att registreringen på Internet kunde stärka gruppdynamiken kan även kopplas till den studie som redovisas i tidigare forskning där de tillfrågade redogjorde för att stödgruppen dessa ingick i kunde verka positivt i att diskutera frustration över att bli registrerad.

5.5 Empiri på Exonivån

Sexualförbrytarens exosystem

Utifrån exonivån angav ett antal av respondenterna att registreringen av den dömda sexualförbrytaren på Internet, kunde påverka den dömda olika beroende på vilket samhälle eller exosystem som den dömda sexualförbrytaren ingick i. Ett flertal respondenter uppgav att ju mindre det samhälle personen kom ifrån var, desto större var risken att registreringen på Internet skulle ha en negativ påverkan på den dömda sexualförbrytarens utveckling och dennes återintegrering i samhället. Det verkar utifrån dessa respondenters svar som att olika samhällen skapar olika ramar för hur mycket registreringen på Internet påverkar den dömda sexualförbrytarens utveckling. Dock var detta ingen generell regel utan vissa respondenter gav även exempel på att registreringen på Internet av dömda sexualförbrytare vars exosystem var av mer urbanare art, även kunde påverkas negativt i återintegreringen.

Ett flertal respondenter uppgav även att registreringen på Internet både kunde ha direkt och indirekt påverkan på den dömda sexualförbrytaren och dennes återintegrering i det samhälle som den tillhörde på exonivå. Direkta konsekvenser som ett fåtal respondenter uppgav var konfrontationer med andra medborgare vilket bland annat kunde leda till att den dömda var tvungen att flytta. Indirekta konsekvenser som majoriteten av respondenterna uppgav var att den dömda sexualförbrytaren kunde upplevas bli paranoid huruvida omvärlden visste om hans historia som dömd sexualförbrytare eller inte och därmed undvek kontakt med övriga i exosystemet. Dessa respondenter ansåg att denna rädsla hindrade den dömda sexualförbrytaren från att ta nya sociala kontakter samt arbeta för att återintegreras i samhället. Flera respondenter angav att påverkan från registreringen på Internet på exosystemet var destruktiv i förhållande till genomförandet av ROS-programmet och framför allt frigivningsplanen. Ett exempel gav följande respondent om en dömd sexualförbrytare som genomgått ROS-programmet:

Han muckade från anstalt ganska nyligen och han hade ju ingenting att återvända till och det är ju det som händer att de kan ju inte återvända till sina tidigare miljöer därför att de är så uthängda och så kända då för många. Så visst påverkar det definitivt. Jag känner till flera klienter som blivit tvungna att bryta upp totalt, rätt av med allt.

En annan respondent uttrycker följande angående återintegreringen i samhället: ”Ja alltså jag tror inte registreringen påverkar själva deltagandet i ROS-programmet utan det påverkar mer socialt och klienterna får det ännu svårare i samhället överlag på alla plan.” En annan respondent beskriver även skillnader i påverkan utifrån exosystemets storlek på följande sätt: ”Kommer man från en liten ort så är man ju väldigt utsatt och då kan man ju knappast återvända dit.” Denna respondent får medhåll från en annan i följande citat:

Där kan man ju se att när det har varit riktigt små orter som man kanske kan hitta uppe i Norrland där dels de ligger väldigt isolerade i glesbygden där man kanske är tre hundra som bor i en liten by och det är långt till närmsta större ort, där blir man ju väldigt utsatt. Där är det ju svårt. Det är ju inte lika svårt om man bor i södra Sverige där det finns lite mer aspekter än i den direkta glesbygden. På sådana ställen är det svårt oavsett om man vart uthängd i tidningen eller om man har funnits på nätet. Alla vet ändå.

Anstalten som exosystem

Både respondenter från frivården samt anstalt redovisade att dömda sexualförbrytare på anstalt påverkades utifrån två olika exosystem, det vill säga anstalt som låst institution samt det samhälle som väntade den dömde vid frigång. Flertalet respondenter redogjorde för hur registreringen på Internet av dömda sexualförbrytare kunde påverka anstalten som exosystem och handlingsutrymmet inom anstalten för vissa individer. Det verkade utifrån ett antal respondenter som att framförallt barnaförövares tillvaro kunde påverkas på ett destruktivt sätt genom registreringen på Internet. Respondenterna uppgav att vetskapen om vad för brott dessa begått var mer skambelagt än andra och att det fanns en risk att resterande intagna, som utgör medlemmarna i exosystemet inom anstalt, kunde vända sig emot barnaförövare. Detta kunde försämra den dömde barnaförövarens möjligheter till positiv utveckling genom bland annat ROS-programmet. Enligt dessa fanns det en risk att barnaförövarens handlingsutrymme på anstalten minskade drastiskt, samt att dessa slöt sig vilket påverkade deras mikrosystem samt samspelet mellan dessa på mesonivån. En av respondenterna från anstalten förklarade det på följande sätt:

Det har varit ett stort fenomen som uppmärksammades här inne och jag kan tänka mig att det påverkar gruppen, kollektivet om man säger mer kanske än den enskilde individen. Och det är mycket ryktesspridning här inne på anstalten. [---]

Och jag vet att det här har säkert någonstans har nog påverkat klimatet här inne med någon form av mer avvaktande fientlig avståndstagande bit.

Och samme respondent fortsätter senare:

Det är ju den här skalan men alla barnaförövare hamnar ju lägst ner, och de är ju mer utsatta här. Det finns en tendens när det gäller våldtäktsmän, om det inte är något väldigt speciellt, att de fallen slätas över även när de blir uthängda på nätet men däremot inte sexualbrott mot barn. Det förstoras gärna upp kan man säga på ett sätt. Så de har ju anledning att vara räddare och mer bekymrade utifrån det.

Denne respondent får även medhåll från en respondent inom frivården:

Kanske mer på anstalt för där är de ju väldigt paranoida och rädda att bli uthängda då det finns två kategorier, vuxenförövare och barnaförövare. Barnaförövare är ju de som står längst ner och de är ofta väldigt rädda att det ska sprida sig, att de ska bli uthängda. Och det kan ju påverka deras benägenhet att prata öppet om allting och även hela deras tillvaro på fängelset.

Och även en annan respondent på frivården:

Sen så är ju en anstaltsmiljö väldigt speciell man träffar på varandra och det uppstår ju speciella processer inom det kollektivet. Alltså och då är det ju och för vissa finns det ju inte något annat som är roligare än att skvallra om andra. De institutionsmiljöerna är ju inte direkt lätta, då man inte har några andra kontaktytor. Däremot så har ju de på utsidan mycket att pyssla med, de kanske har jobb ute att sköta eller andra saker att sköta.

Analys av Exonivån

Registrering på Internet av dömda sexualförbrytare verkar utifrån respondenterna skapa olika förutsättningar för att stigma ska utveckla sig hos den dömde beroende på vilket exosystem den dömde tillhör. Exosystem som mindre orter kan skapa förutsättningar för att stigmat skall bli mer närvarande hos den dömde. Detta kan bero på att olika mikrosystem eventuellt är mer sammanflätade med varandra i dessa exosystem och att det därigenom lättare sprids information mellan dessa system. Stigmat blir tydligare och mer närvarande genom att mikrosystemen har en mer utvecklat samspel på mesonivån i sådana samhällen. Dock är detta ingen generell regel eftersom andra respondenter även redogjorde för stigmat i exonivåer av mer urbanare art. Stigmat från registrering på Internet av den dömde verkar vara närvarande i alla exosystem men graden kan variera

beroende på hur exosystemet ser ut och hur aktivt exosystemet är i att definiera den dömda sexualförbrytaren som avvikande genom registreringen på Internet.

Anstalt som exosystem påverkas även av registreringen på Internet där stigmat från registreringen hos den dömda sexualförbrytaren uppenbarligen kan begränsa dennes handlingsutrymme. Det verkar utifrån respondenternas svar som att den hierarki som råder mellan olika sexualbrott på anstalt även skapar stigma för vissa men inte för andra. Barnaförövare bär på ett större stigma då dessa befinner sig längst ner på denna hierarki och blir de som utifrån de förutsättningar som gäller för anstalten som exosystem, dem som anses som avvikande med uteslutning som resultat. Registreringen på Internet bidrar till att skapa en distinktion mellan vuxenförövare som inom anstalten ingår i gruppen ”normala” och barnaförövare som inom anstalten blir de avvikande och bärare av stigma. Stigmat minskar barnaförövarens handlingsutrymme och även möjligheten till att utvecklas i anstaltens olika mikrosystem samt i samspelet dessa emellan på mesonivån.

Angående exonivån och den empiri som presenterats i detta avsnitt kan tidigare forskning från USA bekräfta att det finns en större rädsla för barnaförövare vilket även kan innebära en större stigmatisering av dessa. Även att rehabiliteringen in i samhället försämrades, som flera respondenter redovisat för, bekräftas av tidigare forskning.

5.6 Empiri på Makronivån

Flertalet respondenter uppgav svar som kan tolkas som att registreringen av dömda sexualförbrytare på Internet verkar på makronivå. Respondenternas reflektioner angående registreringen på Internet och dennes påverkan på den dömda sexualförbrytaren visade på att registreringen på Internet täcker och påverkar alla systemnivåer under makronivån, både direkt och indirekt. Exempel på hur respondenterna uppgav att registreringen på Internet befann sig på makronivå var bland annat följande citat från en respondent: ”Ja det gör det ju på alla nivåer egentligen. För registreringen ligger ju på någon slags makronivå.” Likaså följande citat visar på en övergripande påverkan: ”Ja det är klart att eftersom det påverkar hela deras tillvaro så påverkar det ju även mötet med oss där vi ska hålla någon slags motivation uppe för dem.” Även följande citat bekräftar detta:

Men liksom att bli anfallna av allmänheten på ett så övergripande sätt. Det vet de ju ofta här inne, att de är väldigt hatade av allmänheten men det här blir ju då något väldigt konkret då givetvis. Då blir det ju svårt med alla de här komponenterna bara det gör ju att det blir svårt.

Analys på Makronivå

Registreringen av den dömda sexualförbrytaren på Internet spänner över flera nivåer och bidrar till att definiera värderingar både i samhället men även på anstalt. Registreringen på Internet av den dömda är normgivande angående definitionen för vilka som är avvikande och vilka som kan anses som ”normala” och omfattar alla de personer som ingår i de olika undernivåerna. Registreringen på Internet blir värderande och styrande inom alla de nivåer som den dömda sexualförbrytaren ingår i och det stigma som följer av registreringen på Internet påverkar den dömdes tillvaro och livsvillkor på alla nivåer.

Koppling till tidigare forskning på denna nivå är svår att göra dock kan det faktum att registreringen i USA är lagstadgad kopplas till att registreringen på Internet befinner sig på makronivå och påverkar flertalet undersystem och är normgivande i samhället.

6 Avslutande diskussion

Registreringen av dömda sexualförbrytare på Internet verkar kunna ha en genomgripande effekt på den dömda under genomförandet av ROS-programmet. Dock bör det nämnas att var individ är unik och hur registreringen på Internet påverkar varje enskild individ och dennes olika systemnivåer är svårt att generalisera om. Respondenternas svar är även påfallande lika det tidigare forskning ifrån USA angående registrering av dömda sexualförbrytare, visat på. Dels dem individkomponenter där känslaspekter, skamaspekter, samt motivationsaspekter över påverkan stämde överens med tidigare forskning från USA men även och kanske främst påverkan på komponenter som kan räknas till den dömda sexualförbrytarens mikro-, meso- och exonivåer. Det var dock uppenbart att enbart bli dömd för ett sexualbrott kan ha enorm påverkan på individen och de system som denne ingick i och registreringen på Internet bör utifrån detta ses som en försvarande faktor snarare än en utlösande faktor. Det skall även nämnas att påverkan från registreringen på Internet upplevdes av en majoritet av respondenterna som starkast vid uppkomsten av de första Internetsidorna och verkar ha avtagit sedan dess.

Generellt var respondenternas svar mer hypotetiska och spekulerande angående individpåverkan hos den dömda sexualförbrytaren, dock med mer specifika svar angående påverkan på motivationen samt skam- och skuldkomponenten. Eventuellt kan en undersökning som direkt involverar de dömda sexualförbrytarna ge ett mer tydligt svar angående påverkan på de individspecifika komponenterna. Respondenternas svar angående mikro-, meso- och exonivåernas påverkan från registrering på Internet av dömda sexualförbrytare var dock mer konkreta med reella exempel som följd. Att respondenterna kunde visa på mer konkreta exempel i dessa frågor kan bero på att dessa konsekvenser är tydligare för programledarna att se. Påverkan på de individspecifika komponenterna kan vara svårare att få konkreta exempel på och kräver en mer avancerad tolkning av respondenten på hur dessa reflekteras av de dömda sexualförbrytarna.

På frågor om framtiden ansåg alla respondenter att ett lagstiftande av en registrering på Internet av dömda sexualförbrytare vore oacceptabelt, dock uppgav en respondent att om så skulle ske skulle denna endast inkludera dem som har hög risk för återfall och ej vara öppen för allmänheten. Ett fåtal respondenter ansåg att ROS-programmet eventuellt skulle behöva förändras om registreringen på Internet i framtiden skulle utöka i omfattning medan resterande respondenter ansåg att ROS-programmet, oavsett en utökning, skulle kunna fortsätta i samma utformning. Huruvida en utökning av registreringen sker eller inte och hur detta kan komma att påverka ROS-programmet, kan endast framtiden förtälja. Dock skall det sägas att med rådande debatt och den uppmärksamhet som riktas mot sexualbrott så är detta absolut inte ett omöjligt scenario. Det är min förhoppning att denna uppsats kan bringa åtminstone mer klarhet i ämnet och påvisa hur registreringen av dömda sexualförbrytare på Internet uppenbarligen kan påverka den dömda under genomförandet av ROS-programmet. Utifrån aktuell forskning angående påverkan på återfallsfrekvensen från behandling av dömda sexualförbrytare, så bör det ur ett samhällsperspektiv vara av intresse att dömda sexualförbrytare får tillgång till behandling och att denna behandling kan genomföras på ett adekvat sätt.

7 Referenslista

Andersson, B-E. (1986) *Utvecklingsekologi*. Lund: Studentlitteratur.

Aspers, P. (2007) *Etnografiska metoder*. Malmö: Liber.

Brannon, Y. N. & Levenson, J. S. & Fortney, T. & Baker, J. N. (2007). Attitudes about community notification: A comparison of sexual offenders and the non-offending public. *Sexual Abuse: A Journal of Research & Treatment*, 19, 369–380.

Brinkmann, S. & Kvale, S. (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Bronfenbrenner, U. (1979) *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge: Harvard University Press.

Brå (2007) ”Brottsutvecklingen i Sverige fram till 2007 – Kapitel: Sexualbrott” (elektronisk), *Brottsförebyggande rådets officiella hemsida* http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=Sexualbrott&url=/dynamaster/file_archive/081215/cf0d7ec7aed34cd697cf62aaf2750de0/BU%255fSexualbrott.pdf (2010-03-20).

Burchfield, K. B. & Mingus, W. (2008). Not in my neighborhood: Assessing registered sex offenders experiences with local social capital and social control. *Criminal Justice and Behavior*, 35, 356–374.

Cambridge Dictionary (2010) ”Registration” (elektronisk), *Cambridge dictionarys officiella hemsida* http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/registration_1 (2010-05-06).

Danermark, B. (2006) ”Socialt arbete och kunskap – tre metateoretiska mönster”. I Björn Blom, Stefan Morén, Lennart Nygren, (red.): *Kunskap i socialt arbete – Om villkor, processer och användning*. Stockholm: Natur & Kultur.

Datainspektionen (2009a) ”Yttrande avseende publicering av personuppgifter om dömda sexbrottslingar på www.sexbrott.com” (elektronisk), *Datainspektionens officiella hemsida* <http://www.datainspektionen.se/Documents/beslut/2009-02-17-yttrande-sexbrottslingar.pdf> (2010-05-06).

Datainspektionen (2009b) ” Yttrande avseende publicering av personuppgifter om dömda sexbrottslingar på www.kriminellt.com” (elektronisk), *Datainspektionens officiella hemsida* <http://www.datainspektionen.se/Documents/beslut/2009-03-18-yttrande-it-brottsrotel.pdf> (2010-05-06).

Datainspektionen (2010) ” Yttrande avseende publicering av personuppgifter om dömda sexbrottslingar på www.svenskapedofiler.se” (elektronisk), *Datainspektionens officiella hemsida* <http://www.datainspektionen.se/Documents/beslut/2010-01-18-yttrande-polis-sexbrottssajt.pdf> (2010-05-06).

Elbogen, E. B. & Patry, M. & Scalora, M. J. (2003) The impact of community notification laws on sex offender treatment attitudes. *International Journal of Law and Psychiatry*, 26, 207-219.

Goffman, E. (1963) *Stigma – den avvikandes roll och identitet*. Stockholm: Nordstedts.

Göteborgs Posten (2009) ”Hård kritik mot att hänga ut sexdömda” (elektronisk), *Göteborgs Postens officiella hemsida* <http://www.gp.se/nyheter/sverige/1.189443-hard-kritik-mot-att-hanga-ut-sexdomda> (2010-03-17).

Hanson, R. K. (2006) ”Stability and Change: Dynamic Risk Factors for Sexual Offenders. I William L. Marshall, Yolanda M. Fernandez, Liam E. Marshall och Geris A. Serran,

(red.): *Sexual offender treatment – Controversial issues*. Chichester: John Wiley & Sons, Ltd.

Hanson, R. K. & Gordon, A. & Harris, A. J. R & Marques, J. K. & Murphy, W. D. & Quinsey, V. L. (2002). First report of the collaborative outcome data project on the effectiveness of psychological treatment for sex offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 14, 169-194.

Jakobsson, K. (2008) ”Den svårfångade kvaliteten”. I Katarina Sjöberg, David Wästerfors (red.): *Uppdrag: Forskning – Konsten att genomföra kvalitativa studier*. Malmö: Liber.

Kernsmith, P. D. & Craun, S. & Foster, J. (2009) Public Attitudes Toward Sexual Offenders and Sex Offender Registration. *Journal of child sexual abuse*, 18, 290-301.

Kriminalvården (2010a) ”Relation- och Samlevnadsprogrammet” (elektronisk), *Kriminalvårdens officiella hemsida*
<http://www.kriminalvarden.se/upload/Informationsmaterial/ROS.pdf?epslanguage=sv>
(2010-03-20).

Kriminalvården (2010b) ”Om Frivård” (elektronisk), *Kriminalvårdens officiella hemsida*
<http://www.kriminalvarden.se/sv/Frivard/Om-frivard/> (2010-05-06).

Kriminalvården (2010c) ”Om Fängelse” (elektronisk), *Kriminalvårdens officiella hemsida* <http://www.kriminalvarden.se/sv/Fangelse/Om-fangelse/> (2010-05-06).

Levenson, J. S. & Cotter, L. P. (2005) The effect of Megan’s Law on sex offender reintegration. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 21, 49–66.

Levenson, J. S. & Brannon, Y. N. & Fortney, T. & Baker, J. (2007) Public Perceptions About Sex Offenders and Community Protection Policies. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 7, 137-161.

Levenson, J. S. & D'Amora D. A. & Hern A. L. (2007) Megan's Law and it's impact on community re-entry for sex offenders. *Behavioral Sciences and the Law*, 25, 587-602.

Levenson. J. S. & Tewksbury. R. (2009) Collateral Damage: Family Members of Registered Sex Offenders. *American Journal of Criminal Justice*, 34, 54-68.

Levin, C. (2008) ”Att undersöka det sociala – Några ingångar”. I Anna Meeuwisse, Hans Swärd, Rosmari Eliasson-Lappalainen, Katarina Jacobsson, (red.): *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur & Kultur.

Logan, W. A. (2003) “Sex Offender Registration and Community Notification: Emerging Legal and Research Issues”. I Robert E. Prentky, Eric S. Janus & Michael C. Seto, (red.): *Sexually Coercive Behavior – Understanding and Management*. New York: The New York Academy of Science.

Lösel, F. & Schmuckel, M. (2005) The effectiveness of treatment for sexual offenders: A comprehensive meta-analysis. *Journal of Experimental Criminology*, 1, 117-146.

May, T. (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Meloy, M. L. & Miller, S. L. & Curtis, K. M. (2008) Making sense out of nonsense: The deconstruction of state-level sex offender residence restrictions. *American Journal of Criminal Justice*, 33, 209–222.

Mercado, C. C. & Alvarez, S. & Levenson, J. S. (2008) The impact of specialized sex offender legislation on community re-entry. *Sexual Abuse: A Journal of Research & Treatment*, 20, 188–205.

Mustaine, E. E. & Tewksbury, R. & Stengel, K. M. (2006) Residential location and mobility of registered sex offenders. *American Journal of Criminal Justice*, 30, 177–192.

Månsson, S-A. & Hedin, U-C. & Kuosmanen, J. & Lindholm, A. (2002) *Överlevnad och förändring – vardagsliv och behandling av sexualbrottsdömda på Skogomeanstalten*. Norrköping: Kriminalvårdsstyrelsen, Förlaget.

Nash, M. (2006) *Public Protection and the Criminal Justice Process*. New York: Oxford University Press.

Notisum (2010) ”Brottsbalk (1962:700)” (elektronisk), *notisum hemsida* <http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19620700.htm> (2010-05-06).

Robbers, M. L. P. (2009) Lifers on the Outside Sex Offenders and Disintegrative Shaming, *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 53, 5-28.

Rosén, A. (2006) “Evidensbaserad praktik i socialt arbete – utmaningar och möjligheter”. I Björn Blom, Stefan Morén, Lennart Nygren, (red.): *Kunskap i socialt arbete – Om villkor, processer och användning*. Stockholm: Natur & Kultur.

Svenska akademins ordbok (2008) ”Register” (elektronisk), *Svenska akademins officiella hemsida* <http://g3.spraakdata.gu.se/saob/show.phtml?filenr=1/208/53224.html> (2010-05-06).

Svenska Dagbladet (2008a) “Därför hänger vi ut dem” (elektronisk), *Svenska Dagbladets officiella hemsida* http://www.svd.se/nyheter/inrikes/darfor-hanger-vi-ut-dem_2200183.svd (2010-03-17).

Svenska Dagbladet (2008b) "Återanpassning försvåras" (elektronisk), *Svenska Dagbladets officiella hemsida* http://www.svd.se/nyheter/inrikes/ateranpassning-forsvaras_2200451.svd (2010-03-17).

Tewksbury, R. (2004). Experiences and attitudes of registered female sex offenders. *Federal Probation*, 68, 30–34.

Tewksbury, R. (2005). Collateral consequences of sex offender registration. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 21, 67–82.

Tewksbury, R. & Mustaine, E. E. (2006) Where to find sex offenders: An examination of residential locations and neighborhood conditions. *Criminal Justice Studies*, 19, 61–75.

Tewksbury, R. & Lees, M. (2007) Perception of punishment: How registered sex offenders view registries. *Crime and Delinquency*, 53, 380–407.

Tewksbury, R. & Mustaine, E. (2009) Stress and collateral consequences for registered sex offenders. *Journal of Public Management and Social Policy*, 15, 215-239.

Vetenskapsrådet (1990) "Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning" (elektronisk), *Institutionen för Beteendevetenskap och Lärande, Linköpings Universitet* http://www.ibl.liu.se/student/sociologi/731g01/dokument/1.77755/forskningsetiska_principer_fix.pdf

Zevitz, R. G. & Farkas, M. A. (2000) Sex offender community notification: Managing high risk criminals or exacting further vengeance? *Behavioral Sciences and the Law*, 18, 375–391.

Bilaga 1

Introduktionsbrev

Hej _____!

Mitt namn är Jonas Nygren och jag läser för närvarande på Socionomprogrammets sjätte termin på Lunds Universitet. I denna termin ingår ett självständigt uppsatsarbete, mer känt som C-uppsats, som motsvarar 15 högskolepoäng. Det är av denna anledning jag vänder mig till er då det i mitt val av metod på uppsatsen ingår att jag skall genomföra ett antal kvalitativa intervjuer, varav tre till fyra stycken jag skulle vilja genomföra på personal på er avdelning. Jag har utifrån syftet med min uppsats, som redovisas nedan, valt ut personal på _____ som intressanta respondenter. Det skulle betyda oerhört mycket för mig om det gick att genomföra intervjuer hos er. Jag kan inte erbjuda någon ekonomisk kompensation men kan garantera fikabröd till avdelningen.

Syftet med uppsatsen är att undersöka huruvida registrering och uthängning av sexualförbrytare på Internet kan påverka behandlingsarbetet med dessa i form av Relation- och Samlevnadsprogrammet. Med detta som syfte är mitt mål att intervjua tre till fyra respondenter på _____ som har erfarenhet av och kunskap i att vara programledare för ROS-programmet.

Hur intervjuerna kommer att vara upplagda och vilka frågor som kommer att behandlas kommer informeras närmare inpå intervjutillfällena. Detta för att eventuella respondenter ska kunna förbereda sig inför intervjun. Jag räknar dock med att intervjuerna tar cirka en timma och genomförs en och en. Jag kommer att i utformningen av intervjun ta Vetenskapsrådets forskningsetiska principer i beaktning. Jag kommer att arbeta utifrån att informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav samt nyttjandekrav efterlevs och respekteras i hela uppsatsen.

Datum som skulle passa för mig att genomföra intervjuer på är följande datum i april: 22, 23, 27, 28 och 29 samt i Maj: 3, 4, 5, 6 & 7. Tror du att något/några av dessa datum passar er? I så fall vilket/vilka?

Med vänlig hälsning

Jonas Nygren

Kontaktinformation

Mail: sol07jny@student.lu.se

Telefon: 070-309 64 43

Kontaktinformation handledare på Lunds Universitet:

Alexandru Panican

Mail: alexandru.panican@soch.lu.se

Telefon: 046-222 92 34

Bilaga 2

Presentationsbrev

Hej!

Mitt namn är Jonas Nygren och jag läser för närvarande på Socionomprogrammets sjätte termin på Lunds Universitet. I denna termin ingår ett självständigt uppsatsarbete, mer känt som C-uppsats, som motsvarar 15 högskolepoäng. Det är av denna anledning som jag har fått möjlighet att få genomföra intervjuer med dig. Inför denna intervju kan det dock vara av intresse för dig som respondent att veta lite mer om vad för ämnen som kommer behandlas och varför jag valt just dessa ämnen. Här följer en kort sammanfattning:

För drygt ett år sedan tog en grupp engagerade och oroliga medborgare, som dem själva kallade sig, initiativet till att starta Sveriges första Internetsidan som registrerade dömda sexualförbrytare. Fler följde efter och med den svenska offentlighetsprincipen var det inte svårt att hitta personnummer och inrätta kartor med adresser till dömda sexualförbrytare.

I samband med detta påbörjades även en debatt i media om konsekvenserna av registrering av dömda sexualförbrytare på Internet. Företrädare för såväl Kriminalvården som centrum för våldsprevention vid Karolinska sjukhuset uppgav att det eventuellt fanns anledning att tro att det kunde påverka den programverksamhet som riktades mot dömda sexualförbrytare. Den genomgripande uppfattningen från min sida var dock att det inte var grundligt utrett om det så gjorde.

Med avsikt att undersöka detta har jag i min uppsats valt att forma följande syfte och frågeställning:

Syftet med denna uppsats är att undersöka huruvida registrering av dömda sexualförbrytare på Internet kan påverka den behandlingsverksamhet som sker inom den Svenska frivården och anstaltsvården i form av ROS-programmet.

- På vilket sätt kan registrering av dömda sexualförbrytare på Internet påverka genomförandet av ROS-programmet inom frivård och anstalt?

Intervjun som jag kommer att genomföra med dig kommer att behandla ämnen inom dessa ramar. Jag kommer att utgå ifrån vetenskapliga rådets etiska riktlinjer för samhällsvetenskaplig- och humanistiskforskning som du även finner bifogad i detta mail.

Det är viktigt att du som respondent vet att din medverkan är frivillig och att du när som helst har rätt att avbryta intervjun. Jag kommer att beakta din integritet och anonymisera både dig och vilken arbetsplats du arbetar på. Obehöriga kommer ej att få tillgång till dina personuppgifter eller det som framkommer i intervjun med dig. Det jag redogör för i min uppsats utifrån det du berättar i intervjun och dina åsikter i ämnet kommer inte att kunna kopplas till dig som person.

Din roll som respondent är att tillgå mig som forskare information i det berörda ämnet och redogöra för din syn på de frågor jag valt utifrån uppsatsens syfte och frågeställning. Din berättelse kommer att tillsammans med andra respondenters uppgifter ligga till grunden för den empiri jag kommer att behandla i min uppsats. Med din medverkan hoppas jag kunna bringa ny kunskap inom berörda ämne.

Intervjumaterialet kommer endast att användas i anknytning med denna uppsats och kommer kasseras i samband med att godkänt resultat på uppsatsen nås.

Intervjun kommer att vara semistrukturerad där du har möjlighet att svara fritt inom de ämnen frågorna berör. Intervjun kommer att spelas in på diktafon, bestå av cirka 15-18 frågor och ta cirka en timma att genomföra.

Har du några frågor om något som jag antingen berör ovan eller något annat så når du mig på denna mailadress eller på telefonnummer som redogörs för nedan. Jag vill verkligen tacka för att du ställer upp som respondent.

Med vänlig hälsning

Jonas Nygren

Kontaktinformation

Jonas Nygren

Mail: sol07jny@student.lu.se

Telefon: 070 309 64 43

Handledare på Socialhögskolan Lund:

Alexandru Panican

Mail: alexandru.panican@soch.lu.se

Telefon: 046 222 92 34

Bilaga 3

Intervjuguide (se kodning i slutet)

1. Vad har du för grundutbildning och tidigare yrkeserfarenhet? (1)
2. Hur länge har du varit programledare för ROS-programmet? (1)
3. Anser du att registreringen av dömda sexualförbrytare på Internet kan påverka den dömdes vilja och motivation att frivilligt delta i ROS-programmet? (2)
4. Anser du att registrering av dömda sexualförbrytare på Internet kan påverka mötet mellan klienten och programledaren, dels utifrån den dömdes perspektiv men även utifrån ditt perspektiv som programledare? (2)
5. Anser du att registrering av dömda sexualförbrytare på Internet kan påverka den allians och tillit som skapas mellan programledare och den dömda? (2)
6. Anser du att registrering av dömda sexualförbrytare på Internet på något sätt kan påverka de grupp-sessioner som genomförs i samband med ROS-programmet? (3)
7. Anser du att registrering av dömda sexualförbrytare på Internet kan påverka relationer gruppdeltagare emellan och den gruppdynamik som uppstår i samband med grupp-sessioner? (3)
8. Anser du att registrering av dömda sexualförbrytare på Internet kan påverka samspelet mellan dig och den andre gruppleddaren som du leder gruppen med? (3)
9. Anser du att registrering av dömda sexualförbrytare på Internet kan påverka de kognitiva förvrängningar som sexualförbrytare ofta innehar? (4)

10. Anser du att registrering av dömda sexualförbrytare på Internet kan påverka utvecklingen av de dömdas relationsförmåga, syn på Intimitet och sociala förmågor? (4)

11. Anser du att registrering av dömda sexualförbrytare på Internet kan påverka utvecklingen av de dömdas empati- och offermedvetenhet? (4)

12. Anser du att registreringen av dömda sexualförbrytare på Internet kan påverka utvecklingen av de dömda sexualförbrytarnas möjlighet att hantera och uttrycka känslor? (4)

13. Anser du att registreringen av dömda sexualförbrytare på Internet kan påverka arbetet med att utveckla en förståelse för vad avvikande sexuella fantasier och sexuell upphetsning är? (4)

14. Anser du att registrering av dömda sexualförbrytare på Internet kan påverka de processer inom ROS som involverar att den dömda konfrontera de skam och skuld-känslor som är förknippat med det brott de begått? (5)

15. Anser du att registrering av dömda sexualförbrytare på Internet kan påverka de risk-, strategi-, analys- och behovsbedömningar som genomförs tillsammans med den dömda i samband med frigång? (5)

16. Anser du att registreringen av dömda sexualförbrytare på Internet kan påverka återintegreringen av de dömda i samhället och möjlighet för dessa att söka ett nytt levnadssätt och nya sociala nätverk? (6)

17. Hur tror du att en eventuell utökning av registrering av dömda sexualförbrytare på Internet kan påverka den framtida behandlingsverksamheten i form av ROS-programmet? (7)

18. Anser du på att som i det Amerikanska samhället lagstadga registrering av dömda sexualförbrytare? (7)

19. Är det något som berör ämnet, det vill säga genomförandet av ROS-programmet och dömda sexualförbrytare som registreras på Internet, som inte behandlats i tidigare frågor som du skulle vilja ta upp?

Kodning

(1) Introducerande frågor

(2) Frågor angående individnivå

(3) Frågor angående gruppnivå

(4) Frågor angående behandlingskomponenter

(5) Frågor angående övriga programkomponenter

(6) Frågor angående nätverk och utomstående faktorer

(7) Frågor för vidare diskussion